

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

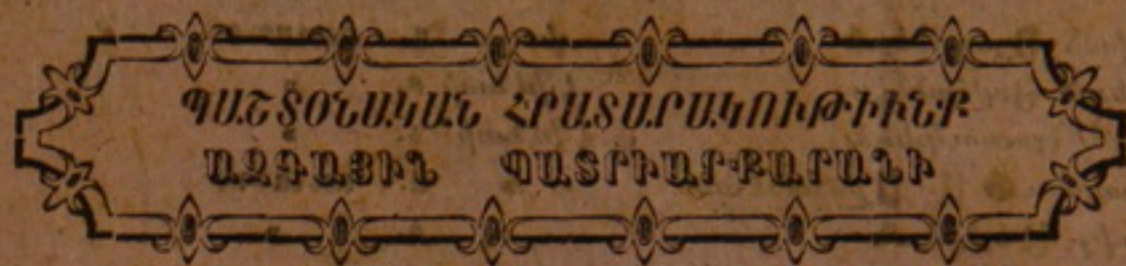
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

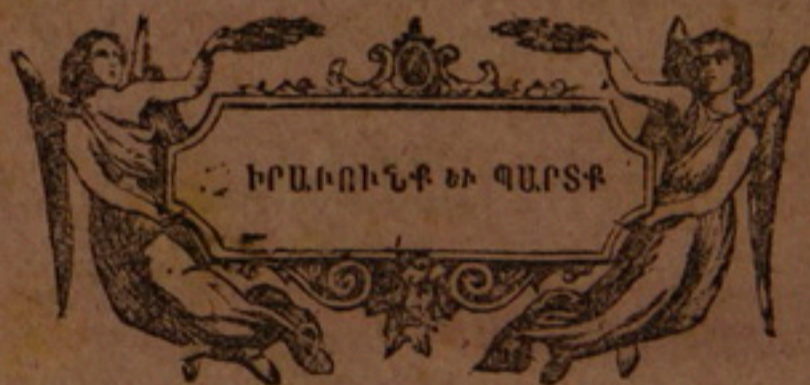
ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅՈՒՄ 1877 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Դ,

3 ՅՈՒՆԻՍ 1877

Է ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՔԱՅԻԼԵԱՆ

1877

ՄԱՅՐ ԴԻՒԱՆ

Ստեփան Սարգսնեան	ժառանգ	Ա. ԱՏԵՆԱԳԵՑ
Նորեան Յովհաննէս	Էջիւտի	Բ.
Տիգրան Եռասնեան	Էջիւտի	Գ.
Համբարձում Ս. Արսնանեան	Ս.	Ա. ԱՏԵՆԱԳԵՑ
Մկրտիչ Մելիքեան	Ս.	Բ.
Տերոյկնց Աստվ.	Ս.	Գ.

ԲԱՅՈՒՄ 1877 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Դ.

3 Յ Ո Ի Ն Ի Ս 1877

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ԱՄԵՆ. Յ. ՆԵՐՍԷՍ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԻ ՀԱՅՐ
 ԱՏԵՆԱԳԵՑ. — ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇՍ. ԱՍԷՆԵԱՆ

ԱՁԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԻՔ

46. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	22. Գլորգ Ստեփանեան	
47. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	23. Խաչիկ Մանգասարեան	Բ. 4
48. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	24. Կարապետ Աղաբաբեան	Բ. 2
49. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	25. Համբարձում Մաղարեան	Բ. 2
50. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	26. Մինաս Գալստիանեան	Բ. 2
51. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	27. Յովհաննէս Պոյաճեան	Բ. 2
52. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	28. Ն. Մէղարեան Տարթօր	Բ. 2
53. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	29. Պողոս Պառնասեան	Բ. 2
54. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	30. Սարգիս Աղաբաբեան	Բ. 2
55. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	31. Սահակ Ապրօ	Բ. 2
56. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	32. Սենեքերիմ Մանուկեան	Բ. 2
57. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	33. Փէլեքեան Տարթօր	Բ. 2
58. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	34. Բարթող Քիւրճեան	Բ. 2
59. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	35. Յովհաննէս Ֆրէճեան	Բ. 2
60. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	36. Աստվ. Տերոյկնց	Բ. 2
61. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	37. Գլորգ Ապրօ յաճեան	Բ. 2
62. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	(Բ. Վիճակ)	
63. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	Պէրպեան	
64. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	38. Աղաբաբեան Կոնստանտին	
65. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	39. Ալեքսան Խորասանեան	
66. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	40. Բարսեղ Հայանեան	
67. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	Ելեհիզար	
68. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	41. Չարեհ Քիւրճեան	Բ. 2
69. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	42. Մկրտիչ Քիւրճեան	Բ. 2
70. Գրեգոր Պէրպեան	Բ. 2	43. Պողոս Ժամակոչեան	Բ. 2
		44. Սեպուհ Մաղարեան	Բ. 2
		Խաչիկ Պ. Խաչ	
		45. Թադէոս Պէրպեան	Բ. 2
		46. Սման Ֆրէճեան	Բ. 2
		47. Գրեգոր Գրաբեան	Բ. 2
		48. Ստեփան Ասրանեան	Բ. 2

Գատրգիւղ
 71. Կարապետ Շահադեան Բ.
 72. Մկրտիչ Մուրադեան Բ. 2
Նարդրգախու
 73. Յակոբ Եղմբեճեան
Ենիմանաղէ Սանարիոյ
 74. Օզան Խոճասարեան
Թօփգախու
 75. Յովհաննէս Մարգարեան
Էլուոյ Ս. Եղիա և Ս. Աստուածաճին
 76. Գարեգին Յ. Մելիքեան Բ.
Գուրուշլի
 77. Աստիա Ինիտագան Բ.
Հիսար և Պոյաճի գիւղ
 78. Յովհաննէս Նուբեան
Նոր գիւղ և Սրէնիս
 79. Ղազար Հովուեան Բ. 2
Պարաու
 80. Մկրտիչ Գ. Էսեան Բ.
 81. Յովհաննէս Կրճիկեան Բ.
 82. Թազնու Թրքեանեան
Քարակեօմրիսի
 83. Յարութիւն Չեմիրճեան Բ. 4
 84. Յարութիւն Գ. Տասեան Բ. 4
(Ե. Վիճակ)
Սանարիս
 85. Ալեքսան Պէլիբեան Բ. 4
 86. Ալեքսիս Քօլջեան Բ. 5
 7. Եղիազար Մելիքեան Բ.
 88. Մինաս Ճաֆաճեան Բ.
 89. Յակոբ Քաղաղեան Բ.
 90. Յակոբ Ամուսեան Բ.
 91. Նազարէթ Շահադեան Բ.
 92.
 93.
 94.
Խաւարիոյ
 95. Առաքել Աւթան Տիրբի Բ. 4
 96. Խաչատուր Պ. Միսարեան Բ.
 97. Ռէթէոս Պլիկեան Բ.
 98. Արմեն Միքայէլեան Բ.
 99. Սարգիս Աբրահամեան Բ. 2
 100.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ
Կարին
 101.
Քեօրանեա
 102. Մ. Փարազեան Տօրթօր
Աղիանապոլիս
 103. Ռուբէն Կիւմիշլեանեան Բ. 4
Նիկոմիդիս
 104. Կարապետ Ս. Իւթիճեան
Ալն
 105. Պետրոս Միսարեան Բ.
Հարանիսար
 106.
Սարկեր
 107. Կարապետ Խաչիկեան
Բաղչ
 108
Պրուսա
 109. Քրիստոստուր Ղազարուեան
Երզնիս
 110.
Անասիս
 111. Համբարձում Աւանանեան
Բարու
 112. Յովհաննէս Աղնաօրեան
Եղեւիս
 113. Յակոբ Իւթիճեան
Մանչըրիս
 114.
Հանրե
 115.
Երզնիս և Բարերոյ
 116.
Թէփրիսուոյ
 117. Տիգրան Գ. Սինանեան Բ.
Կեսարիս
 118.
Խաւարերոյ
 119. Յովհան Եաղճեան
Պարքեան
 120. Յովհաննէս Յովակիմեան

Մուշ
 121. Ստեփան Պ. Պ. Փարազեանց
Տիփլիկ
 122. Նշան Գարապաշեան
Զկրուն և Մարաշ
 123.
Տրասիգօն
 124.
Պարաու
 125.
Տիգրանակերտ
 126. Մելքան Չօքանեան
Վան
 127. Սիմօն Մարտուեան Բ. 4
Աղրանար
 128.
Հալեոյ և Այրբայ
 129.
Սկրաստիս
 130. Մկրտիչ Յ. Մելիքեան
Ռուսնուս
 131.
Կարու
 132. Աբրահամ Յ. Այվազեան
Չիկիմազ
 133. Համբարձում Սարքիշլեան Բ.
Գաղատիս
 134.
Առանա
 135.
Սըղերոյ
 136. Մատթէոս Ամբասանեան
Եօզրատ
 137. Լօղօթիկ Պաշեօղեան Բ.
Մարաքիս
 138. Գէորդ Վարդանեան
Խզմիր
 139.
Եղիսարու
 140.

ՕՐԱԿԱՐԳ.

Ս. Խնդիր հրատարակեալ Քաղ. Ժողովոյ. — Տեղեկագիր Խաւարեան զիւսանի
 Բ. Խնդիր Ազգային դատարանական. — Երկրորդ ընդերջումն տեղեկագրոյ
 դատարանական զիւսանի

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Եւրոպայի 7 շաբաթը անցած՝ ատենը բացուեցաւ ի ներկայութեան 50 երեսօխոսանաց, որոց վերջին թիւն յանգեցաւ 65 ի :

Բնդունկարիս և Երզնիս քաղաքի վերջին 4 հիստերու և Երզնիս քաղաքի Ս. Երզնիս Վանակցորդականց .

Ատենապետ փառան ծանուցանելով ժողովին թէ նախընթաց բացման վերջին 4 նիստերու ատենադրութեանց հետ ներկայ բացման Ս. նախ ատենադրութեան 5 ատենադրութիւնք կան տպեալ և երեսօխոսանաց ցրուեալ, երեսօխոսաններն հրաւիրեց նախ ի զխաղաղութիւն նախընթաց բացման ժ. նախ ատենադրութեան վրայ :

ԱՅՏԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՅ. — Ժ. Նիստ հինգերորդ երեսի Ս. սինակի, իմ խօսքիս մէջ տղմարից բառն աւելորդ է, ես չեմ ըսած :

Եօթներորդ երեսի Ս. սինակի երկրորդ խօսքս այսպէս պէտք է ըլլայ. « Ատենապետ Փաշա, կանոնը քուէի չի դուրս. բայց ուրիշ բան է, եթէ Մանկասարեան էֆէնտիկ այս անգամուան համար թողտուութիւն լինի և հրաժարեալ չհամարուի » :

Տասներորդ երեսի Ս. սինակի խօսքս պէտք է ըլլայ սուպէս. « Ո՛ր են Վարչութեան անդամներն որք խօսք տուին, նախ՝ Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ Սարո էֆէնտիկ բերնով, և ապա դրով թէ ժողովիս նիստերուն ներկայ պիտի գտնուին. ա՛յն այսօր և ո՛չ մէկը կայ » :

Տասնհինգերորդ երեսի Բ. սինակի երկրորդ խօսքիս մէջ ըսած չեմ թէ Օզան էֆէնտիկ առաջարկութեան չեմ ձայնակցիր. այլ ըսած եմ թէ այն բառին չեմ կրնար ձայնակցիլ. սակայն երբ Վարչութիւնն ամեն բանի ստակ

է թէ բողոքն ետ առնուած է . ուստի այս մասին 75 զըջ վճարողք միայն ընարութեան մասնակցերու իրաւանց խնդրոյն վրայ խօսքս կը վերապահեմ , որիչ պատեհաւ խօսելու համար :

23րդ երես , Ա . էջ . այն յայտարարութիւնս զոր բրած եմ երեսօթիտանական պաշտօնի մէջ գտնուող եկեղեցականաց վրայ սրտորիտքական իշխանութեան բայարձակօրէն չտարածուելու մասին , ինչպէս և անոր առիթ տուող Ստեփան փառային բրած խօսքերն ալ թերի են թէ և , որն որ իրարու հետ բազմատողը կրնայ յայտնի տեսնել , սակայն հիմա աւելորդ կը սեպեմ զի սողութիւն ընել . երբ նորէն այդ խնդրոյն կարգը գայ՝ այն ատեն կը խօսիմ :

Ուրիչ գիտողութիւն ընող չըւարտի , ներկայ բացման Ա . նախի ստեղծարարութիւնն ալ բուէի զրուեցաւ և ԸՆԴՈՒՆՈՒՅՑԱԻ Ժողովն :

Ձ .

Հրաժարական

Երեսօթիտանական Արարական Մարդիս էֆէնտի կողմէ եկած հետեւեալ հրաժարագիրը կարգացուեցաւ .

Վսեմաշուք Տէր Ատենապետ Ա.ԴԷ . Ժողովոյ .

Երեսօթիտանական անդամակցութեան յետ այսու գտնուիլս՝ անձնական տիրութեան և ըզբազմանց պատճառաւ անհնար լինելուն՝ սրտաւորեցայ սոյն հրաժարականս մատուցանել կեդրոնական զիւանին . ուստի ընդունելու չնորհ ընելնից կը խնդրեմ :

Մնամ Ձերում Վսեմութեան անձնուէր ծառայ
1877 Յունիս 1 ՍԱՐԳԻՍ ԱՐԱՊԵԱՆ

Սոյն հրաժարագիրն Ատենապետ փառանքուէի դրաւ իբրև սարգ հրաժարական , զոր Ժողովը միաձայնութեամբ ԸՆԴՈՒՆՅՑ :

Յ .

Բացակայութիւն

Ատենապետ Փառան անձնական տիրութեան և ճամբորդութեան պատճառաւ բացակայութիւն յայտնող քանի մը երեսօթիտանաց անունները ծանուցանելով Ժողովին , որք են՝ անձնական տիրութեան պատճառաւ ,

Տ . Ներսէս Վարդապետ Աւանտան

Տ . Խորէն Բազմանց Փէհրիպանեան

Պէրպէրեան Պրիգոր էֆէնտի

Եւ ճամբորդութեան պատճառաւ՝

Տարթար Ն . Մէլլուրեան էֆէնտի ,

Իբրև օրինաւոր բացակայ նշանակել տուաւ ներկայութեան տուձարին մէջ :

Ձ .

Արդիւնք քուէնամարի շնորհքեան
տոխարներէ զիւանաց

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Ինչպէս որ յայտ է վերջին նախին Նախարանիչ զիւանաց ընտրութիւնն ըլլալով , քուէնամարի գործողութիւնն ստեանի փակումէն ետքի մնաց . ահա ընտրելոց պաշտօնական ցուցակը կը ներկայացնեմ , որ արձանագրուի :

Չայս ըսելով Ատենապետ փառան կարգաց յետագայ ցուցակը .

Չեռնհասութեան զիւան	Քուէ
Խորէն Եպիսկոպոս Նարպէյ	38
Եղնիկ վարդապետ	36
Մէրեմ-գուլի	36

Գատարակութեան

Նուրեան	37
Միսաբեան Խ .	37
Գ . Ասրուլլահ	34

Համարակալութեան

Սենեքերիմ էֆէնտի Մանուկեան	38
Ա . Խորասանեան	38
Ա . Պէլլիկեան	37

Կարուածոց	Քուէ
Յ . Աղնաւոր էֆէնտի	59
Բ . Հարսեան	37
Ս . Փարիսաղեան	38
Յարաբերութեան	
Մ . Մամիկոնեան	39
Մ . Ալիբաբեան	38
Ն . Աւանտան	38
Խմբագրութեան	
Կ . Իւթիւճեան	56
Ս . Ֆէլէկեան	37
Պատնասեան	39
Իրաւասութեան	
Մատթէոս Եպիսկոպոս	38
Ա . Պէլլիկեան	38
Բ . Ղարարուեան	24
Նախաձեռնութեան	
Տ . Երեսօթեան	38
Օ . Խօճասարեան	37
Գ . Սթիմարաճեան	38

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Ատնոց մէջէն Խօրասանեան Ալիբաբան էֆէնտի հրաժարագիր մը պրկած է Սրբազան Պատրիարք Հօր , ահաւասիկ կը կարգամ զայն .

[Եւ կարգաց նկատեալը]

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր

Ձեր Սրբազնութեան ամոռոյս 21 թիւ գրած նամակը ընդունեցայ . Ազգային ժողովը իւր համարակալութեան զիւանին զիս անդամ ընտրած ըլլալը կը ծանուցանէք . առ այդ կը փութամ նախ իմ չնորհակալութիւնս յայտնել այն մեծապատիւ ընտրողաց , որոնք հաճեցան իրենց ազատ քուէովը սրտուել զիս . սակայն ցաւ ի սիրտ կը համարձակիմ գրել Ձեր Սրբազնութեան որ ամենակարեւոր պատճառներ կարգիլեն նուաստ այդ պաշտօնը ընդունիլ :

Ուստի ներկայ հրաժարագիրս Սրբազնութեանդ մատուցանելով , ներողամիտ լինելնիդ կ'աղաչեմ .

Որով եմ ամենախոնարհ ծառայ Ձեր
Ա . ԽՕՐԱՍԱՆԵԱՆ

Կ . Պօլիս 26 Մայիս 1877

[Յետոյ շարունակեց Ատենապետ փառան]
Ժողովս իւր նախորդ շրջանին մէջ այս կերպով Նախարանիչ զիւաններէն եկած հրաժարականները ընդունած չէ . եթէ խօսք ուզող չիցայ այս մասին՝ քուէի կը դնեմ :

Եւ ըստ որում լուծութիւնը կը տիրէր՝ Ատենապետ փառան քուէի դրաւ Խօրասանեան էֆէնտի հրաժարականն՝ որ 2ԸՆԴՈՒՆՈՒՅՑԱԻ Ժողովն :

Յետոյ Ատենապետ փառան Նախարանիչ զիւանաց ատենապետներուն ալ ընտրուած լինիլը ծանուցանելով , ի բաց առեալ միայն Համարակալութեան զիւանն՝ որց ատենապետը տակուին որոշուած չէր , կարգաց նաև զիւանաց ատենապետաց ցուցակն՝ որ է .

Իրաւասութեան զիւան
Տ . Մատթէոս Սրբազան (Ատենապետ)
Նախաձեռնութեան
Սթիմարաճեան էֆէնտի
Չեռնհասութեան
Տ . Խորէն Սրբազան
Գատարակութեան
Նուրեան էֆէնտի
Կարուածոց
Հարսեան Բարսեղ էֆէնտի
Յարաբերութեան
Մամիկոնեան Միքայէլ էֆէնտի
Խմբագրութեան
Իւթիւճեան Կ . էֆ .

Յ .

Կանոնական ժրագիր Ատենապետ փառայի

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ . — Մէկերկու տարիէ ի վեր Ժողովին ատենապետութեան պաշտօնը վարելով , ինչպէս որ ամեն գործաւոր պէտք է ջանայ իւր գործը յղիկ և օր աւուր աղնուցանել , նոյնպէս ևս ալ փորձառութեամբ Ժողովին կանոնադրութեան մէջ հանդուցեալ հեղինակէն պահաւ թողուած մէկ քանի կէտեր նշմարեցի , և դանտը գրի առնելով՝ աւասիկ 7՝ յօդուածով

Հողիլ սոյն սրաշտոնին կոչմանն իսկ արժանանալու :

Որով մնամ միշտ

23 Մայիս 1877 Չերք Սրբազնութեան

Բերայ Ամենախոնարհ ծառայ

ԱՐՇԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հաճընու երեսփոխանի ընտրութեան ստորագրանքը լսելիք . Աարչութիւնը կղիտէ թէ ընտրեալն 30 տարին լրացուցած չէ . ըսել է որ Սահմանադրական հանդամանքը թերի է : Այս մասին խօսք ուղղու կա՛յ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Կանոնադրութիւնը կը տրամադրէ որ թերութիւն ունեցող տեղեկագիրը Նախաձեռնութեան ղրկանին յղուի և վաւերացումն ևս մնայ : Ինձ կը թուի թէ Հաճընու տեղեկագիրն ոչ միայն ընտրելոյն հասակին առթիւ, այլ և ընտրական գործողութեանց ստորուճակութեան մասին ալ թերի է . ուստի պէտք է վաւերացումն առաջ յղուի Նախաձեռնութեան ղրկանին :

Ուրիշ ղխտողութիւն ընող չըլլալով՝ առեւտարական փառանքուքի գրու Հաճընու տեղեկագիրն վաւերացումն առաջ Նախաձեռնութեան ղրկանին յղուի , զոր Ժողովն ԸՆԻՈՒՆԵՑ միաձայնութեամբ :

Ի վերջոյ կարգացուցան Սամաթիոյ թաղին ընտրութեան տեղեկագիրն ու 3 ընտրելոյ յանձնառութեան վերաբերեալ նամակներն , որ են՝

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր

Նախագահ Աղգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ

Թաղիս պակասձ երեք երեսփոխանաց տեղնոր ընտրութիւն ընելու համար Ձեր բարձր Սրբազնութեան փետրուար 17 թուականաւ հրակրին համեմատ , մարտ 13ին Ընտրողական ժողով գումարելով անմիջապէս ղրկանը կադմուսեցաւ և երեք ընտրելեաց եռապատիկ թուով ինն անձինք ընտրուցան գաղտնի քուէարկութեամբ . յետոյ թէ ընտրելեաց ցուցակը և թէ ընտրողաց ցուցակը եկեղեցւոյս բովը կախուցան ՚ի ղխտողութիւն թաղեցւոյ :

Մարտ 20ին թաղական խորհրդարանին մէջ ՚ի ներկայութեան Ընտրողական ժողովոյ մեծամասնութեան քուէտուփին սարսաղ ըլլալը հաստատուելով կնքուեցաւ և քուէարկութիւնը ըսկըսաւ . ժամը 4ը քառորդ անցած քուէտուփը բացուեցաւ և 376 ընտրողներէն միայն 53 քուէարկու ունեցանք որոնց 34ը անձամբ և 19ը նամակաւ քուէնին բերին , ուստի քուէհամարի գործողութիւնը կատարուելով , հետեւեալ արդիւնքն ունեցանք .

Յարութիւն էֆ. Թիւլեան դասատու	41	քուէ
Սերվիլէն » Տօրթօր	35	»
Կոստանդ » Կոստանդեան	34	»
Յակոբ » Նիթօթեան	19	»
Յակոբ » Արշակ	18	»
Եղիա » Տնտեսեան	7	»
Կարապետ » Չիլճեան	1	»

հետեւաբար առաջին երեքը բացարձակ առաւելութեամբ երեսփոխան ընտրուեցան :

Վսեմախալ Սերվիլէն էֆէնտի մարտ 26 թուականաւ իւր հրատարականը խրկեց , որուն տեղ նոր քուէարկութեան անմիջապէս չկրցանք ձեռնարկել ըստ վարչական հրահանգի , վասն զի Վսեմ. Կոստանդ էֆէնտիին սրտատախանաքըրին սրտակցինք , մինչև որ նորա այս սրտատոնն ընդունած ըլլալը ՚ի լրոյ իմանալով Ընտրողական ժողովս՝ մայիս 15ին երկրորդ անգամ քուէարկութեան ձեռնարկեց Վսեմ. Սերվիլէն էֆէնտիի տեղ վերի ցուցակէն յաջորդաբար Յակոբ Նիթօթեան և Յակոբ Արշակ էֆէնտիները ընտրելի յայտարարելով . որով այս անգամ 376 ընտրողներէն միայն 18 քուէարկու ունեցանք որոնց 16ը անձամբ և 2ը նամակաւ քուէնին բերին և քուէհամարի գործողութիւնը կատարուելով Յակոբ էֆէնտի Արշակ երեսփոխան ընտրուեցաւ ամենաբացարձակ առաւելութեամբ այսինքն 18 քուէով :

Ըստ նորոգ որոշման Աղգային ժողովոյ՝ ընտրելոյ յանձնառութեան գրերն ՚ի միասին ներփակել հարկ ըլլալով , սարտաւորեցանք վսեմ Կոստանդ էֆէնտիին իւր յանձնառութեան ղիւրը խնդրել , ինչպէս նաև միւս երկուքէն . այս

անգամ Կոստանդ էֆէնտիին առած սրտատախանիս հրատարական ըլլալով՝ վերստին չը կըրցանք նորոգ ընտրութեան ձեռնարկել , հարկ ըլլալով մեզ ըստ նորոգ որոշման ժողովոյ այդ հրատարակիրն ինչպէս միւս երկուքին ընդունելութեան գրերն ալ ներկայացնել ձեր Սրբազնութեան և ժողովոյ որոշմանը սպասել :

Մնամք Ձեր Սրբազնութեանդ

Ամենախոնարհ յարգանք

1 Յունիս 1877	Ընտրողական Ժողովոյ	ՍՆԱԳ Տ. ԱՐԻՍԱԿԷՍ
Թաղ. Խորհրդարան	Նախագահ	Սամաթիոյ ԳԱՀԱՆԱՅ ՄԱՄԲԻԷԱՆ
Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ		Փոխ Ատենացիի Ատենացիա
Սամաթիոյ		Յ. Յ. ԹԻԻԼԵԱՆ Օ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Օրթագրուի 19 Մայիս 1877

Արժանապատիւ Տէր Հայր

Ձեր արժանապատուութեան մայիսի 15 թուականով ղիս պատուած նամակին կ'աճարարեմ սրտատախանիս թէ անձնական սրտատանջերով երեսփոխանական սրտատոնն ստանձնելէն քանիցս հրատարած էի . ուստի ցաւ ինձ է որ հարկադրեալ եմ այս անգամ ևս Ձեր մեծահամբաւ թաղին երախտադրելու առաջարկութիւնն չի կարենալ ընդունիլ : Սոյնը արդէն քանի մը բարեկամաց յայտնած էի և եթէ Տէր Հորդ հակառակ տեղեկութիւն տրուած է , մի միայն անսնց բարեկամական փախազին կատարմանը համար փորձ մը ևս ընելէն յառաջ եկած ըլլալ կը թուի : Կ'աղաչեմ ուրեմն զԱրժանապատիւ Տէր Հայրդ որ բարեհաճէիք հաղորդել սոյն որոշումն Ընտրողական ժողովոյ թաղիդ և հուսատի եղիք թէ որչափ ցաւ է ինձ գործոյս շատութեան և անձնական անարժանաւորութեան սրտատախան սոյսալիս պատուաւոր սրտատոնէ մը և միանգամայն Սրբազան սարտաւորութեանէ մը հրատարիլ ստիպեալ ըլլալս :

Մնամ Արժանապատիւ Տէր Հորդ

Ամենախոնարհ որդի

Կ. Գ. ԿՈՍԱՆԵԹԵԱՆ

Արժանապատիւ Տէր Արխատակիս Աւագ քահանայ Մամրէեան Նախագահ Երեսփոխորդ, Ժողովոյն Սուրբ Գէորգ Եկեղեցւոյ Սամաթիոյ .

Այս աւուր թուականաւ Ձեր շնորհացն ի սրտատախանի , ունիմ միայն ծանուցանել թէ , Սամաթիոյ մը չկրնար իր ծառայութիւնը Սամաթիոյ զըննալ քանի որ արդելը մը չունի :

Ձերդ Արժանապատուութեան

Ղալաթիա խոնարհ ծառայ
16 Մայիս 1877 Յ. ԱՐՇԱԿ

Արժանապատիւ Նախագահ

Ընտրող, Ժողովոյ Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ

Ձեր արժանապատուութեան 1877 մարտ 21 ամսաթիւ նամակն ընկարայ , յորում իմ երեսփոխան ընտրուելու ծանուցանելով գրաւոր յանձնառութիւնս կը սրահանջէք :

Ժողովրդեան կոչումը միշտ յարգելու սրտատուր՝ սիրով յանձն կառնում ինձ վիճակեալ սրտատոնը և խորին շնորհակալիքս կը մատուցանեմ թողիս սրտուարժան ազգայնոյ որը յոյս ազգային փախուկ սրտատոն կոչելով սրտատուէն ղիս : Մնամ խորին յարգանք

23 մարտ 1877 Ձերդ արժանապատուութեան Սամաթիա և անձնուէր սիրելի Աղգիա ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ԹԻԻԼԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Սամաթիոյ 3 ընտրեալներէն երկուրը , Թիւլեան և Արշակ էֆէնտիներն իրենց յանձնառութեան նամակաց նախելով՝ ընտրութիւննին ընդունած են . իսկ Կոստանդ էֆէնտիի գիրը հրատարական է . այս մասին ղխտողութիւն ընող կա՛յ :

ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Կանխաւ Սերվիլէն էֆէնտիին ալ ընտրուելու և հրատարակել ինչո՞ւ անոր հրատարականը հոս ղրկուած չէ :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Տեղեկագիրը կըսէ թէ Սերվիլէն էֆէնտիին մարտ 26ին ընտրուելու և հրատարակել է . իսկ Կոստանդ էֆէնտիի հրատարականը նոր է : Երբ որոշուեցաւ որ հրատարականը նոր է : Երբ որոշուեցաւ որ հրատարականը նոր է : Երբ որոշուեցաւ որ հրատարականը նոր է :

բակամները հաս գան, անոր համար էր որ կա...
 րելի է Ժողովը չընդունիր և կը համոզէ հրաժա...
 բակամներն ետ առնել տարու. այս որոշումին
 ետքն է որ Առատանդ էֆէնտի փոխանակ յանձ...
 նառութեան իւր հրաժարելը և ընտրող Ժո...
 ղովը ալ այդ հրաժարականը հաս դրված է,
 ուստի կրնանք առաջին փորձը Առատանդ է...
 ֆէնտի վրայ ընել և թերևս կը յաջողինք. այս
 նկատմամբ կառաջարկեմ որ Առատանդ էֆէն...
 տի հրաժարականը չընդունուի. միւս երկուքին
 հետ անոր ընտրութիւնն ալ վաւերացուի և հը...
 րաւիրուի ի զիմաց ժողովոյս իւր սալտանին:

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՑ. — Վերջին որոշ...
 շում կայ՝ որ մինչև հրաժարելոյ գրեթէ հաս շը
 գան, ընտրութիւնը չվաւերացուին:

ՂԱԶՍԲՈՍԵԱՆ Բ. ԷՑ. — Փախողեան է...
 ֆէնտի առաջարկութեան կը ձայնակցեմ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Երկու կողմից կան...
 մէկ մասը կըսէ որ երեքը մէկէն վաւերացուի,
 իսկ միւս մասը կըսէ որ չվաւերացուի. ասանց
 սրն ընդունուիլըը հասկընալու համար ձեր քուէ...
 ին սխալի զիմեմ. բայց նախ չընդունելու կէտը
 քուէի կը դնեմ: Ով որ Սամաթիոյ ընտրական
 անդեկագիրն նախադնութեան յղուելու կարօտ
 կը ձանչնայ՝ ձեռքը վեր վերցնել շնորհ ընէ:

7 ձեռք համրուեցան:

Ով որ օրինաւոր կը նկատէ կատարուած
 ընտրութիւնը և նախադնութեան յղուելու կա...
 րօտ չգտնէր, ձեռքը վեր վերցնել շնորհ ընէ:

19 ձեռք համրուեցան:

Ուրեմն Ժողովը Սամաթիոյ տեղեկագիրն
 իրրե օրինաւոր կընդունի և նախադնութեան
 կարօտ չգտնէր:

Ղարձեալ քուէի կը դնեմ. ով որ երեք
 ընտրելոց մէկէն վաւերացումը կընդունի և շու...
 դեր ետ ձգել հրաժարական առողջ՝ ձեռքը վեր
 վերցնել շնորհ ընէ:

25 ձեռք համրուեցան:

Ով որ ասոր հակառակ կ'ուզէ վաւերացու...
 նել միայն երկուքին ընտրութիւնը և Առատանդ
 էֆէնտի հրաժարականն ընդունելով դանի ետ
 ձգել կամը կ'ընէ, ձեռքը վեր վերցնել շնորհ
 ընէ:

4 ձեռք համրուեցան:

Ուրեմն Ժողովը Սամաթիոյ տեղեկագիրն
 համաձայն կընդունի և երեախոխան կը հոչակէ
 Առատանդ էֆէնտի Առատանդեան
 Յակոբ " Արշակ
 Յարութիւն " Թիւլեան
 բայց ըստ որում Առատանդ էֆէնտի կը հրաժա...
 րի, Սրբազան Նախագահ Հօր կը յանձնենք՝ որ
 Ժողովիս փոխադարձութեան ցոյցը յայտնելով՝ ի զի...
 մաց ժողովոյս հրաւիրէ զինքն իւր սալտանին:

Չ.

Հարուկըխ 1877-78 տարոյ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Իրրե վերջին գործ...
 առնական գործողութեանց՝ այս տարուան հաշ...
 ունկէջող կը ներկայացնեմ, որ Քաղ. Ժողովին
 եկած է մասնաւոր գրով մը: Ասոր հետ է նաև
 Աղբ. սնտուկին անցեալ տարոց հաշուեցոյցն
 ելնտական ընդարձակ տեղեկագրով մը. ըստ ո...
 րում ընթերցումը շատ երկար կը տևէ և Հա...
 մարակալութեան ղիւանին հարկ է յղել 'ի նա...
 խարննութիւն, կառաջարկեմ որ ասանց ըն...
 թերցման ատենագրութեան մէջ անցնին այս
 գրութիւնները, Ժողովն ատենագրութեան մէջ
 կարգայ և խմատասիրէ զանոնք մինչև որ Տե...
 ղեկագիր գայ նախադնին ղիւանին որակս ղի...
 վիճարանութիւն բացուի. միւս կողմէ ասանց
 ժամավաճառ ըլլալու մեր Օրակարգին անցնինք:

ԲԱԶՄԱԹԻՈՒ ԶԱՅՆԵՐ. — Այս այս՝ Օրա...
 կարգին անցնինք:

Այս միջոցին Ատենադարձը Աւսանան է:

Ֆէնտի և Խթիւճեան Արարկեալ էֆէնտի
 մէջ բանակիւ մը ծագեցաւ, և այնպիսի կեր...
 պարանք մը առաւ որ Ատենադարձ փաշան եր...
 կուքն ալ ի կարգ հրաւիրելէ ետև հաղիւ կրցաւ
 այն ազմիտից միջադէպը գոցել: Բայց ըստ ո...
 րում Խթիւճեան էֆէնտի չհնազանդելով ա...
 ւանց խօսք առնելու գարձեալ կը կրկնէր իր
 բողոքական խօսքերը, Ատենադարձ փաշան
 Ատենագրարեան 'ի կարգ կոչեց զնա միայն, որ
 թէպէտ ղիւանին դէմ բողոքելով խօսք ուղեց
 սրտասիրանելու, սակայն Ատենադարձ փաշան
 ղուպաւ նմա խօսքը, ըստ կանոնի տեսանին
 սերջերը պէտք եղածն ընել հարկ համարելով:

ՕՐԱԿԱՐԳ

Խնդիր հրաժարան ֆող. Ժողովոյ—Տեղեկագիր
 իրաւաստիական դիւանին:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Քաղ. Ժողովոյ հրա...
 ժարման խնդիրն՝ ինչպէս ղիւանէր, անցեալ նըս...
 աէն որոշուեցաւ Օրակարգն անցունել. և որպէս
 ղի վիճարանութեան հիմ մը ունենայ Ժողովը,
 ղրիկցի զայն կանխաւ Իրաւաստութեան ղիւանին
 ոչ թէ հրաժարման սրտածառներն խուզարկելու
 համար, ղի Ժողովն ղհրաժարական Քաղ. Ժո...
 ղովոյ ոչ սրտածառարանեալ այլ պարզ նկատած
 է, այլ միայն նախադնութեամբ կարծիք յայտ...
 նելու համար թէ սոյն հրաժարականն ընդունե...
 լի է թէ չէ: Ուստի նախ՝ Իրաւաստութեան ղի...
 ւանը կը հրաւիրեմ, որ եթէ տեղեկագիրնին
 սրտատատ է, ներկայացնեն:

Անմիջապէս Իրաւաստութեան ղիւանի ա...
 տենադարձ և տեղեկարբը Տ. Մատթէոս եպիս...
 կոպոս բեմն ելնելով, կարգայ յեառաջ տեղե...
 կազիրը:

Վսեմաբայ Ատենադարձ Աղբ. Ժողովոյ
 Ձեր յանձնարարութեան համեմատ Քաղ...
 Ժողովոյ հրաժարական խնդիրը նախադնութեան
 կեմն Ենթարկեցինք. և թէպէտ սոյն հրաժա...
 բականը Աղբ. Ժողովոյ քուէարկութեամբ իրր

պարզ հրաժեշտ վճռուելէն ետքը այլ ևս չէր
 անկ մեզ ղայն նախադնել, սակայն Ժողովոյ
 օրակարգն անցած սոյն խնդրոյ վրայ Չեղ մի...
 ճարանութեան հիմն մատակարարելու համար,
 ինչպէս որ կը պատուիրէր, հարկ տեսանք սրտ...
 ճաւարանեալ կարծիքին Չեղ ներկայել որ է:

Ըստ որում Քաղ. Ժողովը իր հրաժարա...
 դրին մէջ հրաժարման միակ սրտածառ ցոյց կու...
 տայ իր ազգասիրական զգայմանց համարա...
 տատխանելու կերպով աշխատելու անկարողու...
 թիւնը:

Ըստ որում Ժողովոյ վերջին նախն մէջ
 Քաղ. Ժողովոյ կողմէն ատենախօս կանգնող
 վեմ. էֆէնտին՝ հրաժեշտի սրտածառ բարոյա...
 կան ըլլան, և իրր Արարչութիւն գործելու հա...
 մար պէտք եղած բարոյական ոյժն ու համազու...
 մը այլ ևս չունենալին յայտնեց:

Ըստ որում սոյնոլիս պարագայոյ մէջ վըս...
 տահութեան քուէ սահանջել և անով իր իշխա...
 նական ազգեցութիւնը կազդուրել օրէն ըլլալով
 Քաղ. Ժողովն ոչ միայն փոխադարձութեան քուէ
 չխնդրեց, այլ խնդրեմն մութալ անուանելով ան...
 դառնալի կերպով հրաժեշտ տալու մտաղիւր ըլ...
 լալը յայտարարեց:

Ըստ որում այսպիսի Արարչական խնդիր
 երկարաձգելը վնասակար է Աղբին ըստ ամե...
 նայնի:

Կառաջարկեմք որ,
 Ժողովը անմիջապէս ընդունի Քաղ. Ժո...
 վոյ հրաժարականը և տեղը նոր Ժողով մը կազ...
 մելու ձեւնորակէ, այնպիսի ժողով մը որ՝ Աղ...
 բին մէջ իրր Արարչութիւն գործելու բարոյական
 ոյժն ու համազուամն ունենայ, և խնդրէ անցեալ
 տարուան գործառնութեանց համարատուութիւ...
 նը, որպէս ղի Աղբային Ժողովն ըստ արդեանց
 նորա կռիւ իր շնորհակալութեան քուէն, որում
 արժանացած սխալ ըլլայ անշուշտ իր միամեաց
 ազգասիրական աշխատութեամբը:

Ատենադարձ և Տեղեկարբ

27 Մայիս 1877 Մ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

Ատենադարձ Մ. Ա. ՊԵՇԻՐԵԱՆ և կողմ
 Ք. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ահաւասակի խնդիրը մեր անցեալ նիստի վիճարանութեանն ետև սյտոր սոյն տեղեկագրով վերատին կը ներկայանայ. հարկու մէկ քանի հագի պիտի խտտին թերութիւմ, սակայն միտասայ կարգը պահելու համար կը հրաւիրեմ խտտիլ ուղղութիւնը որ սոյն առաջին նիստին նշանակել տան, որպէս զի վիճարանութիւնը չճատարի և շուտ վերջանայ, որով կարելի լինի անցնիլ Օրակարգի երկրորդ խնդրոյն, որ կենսական խնդիր մ'է. այն է **Պատարակութեան խնդիրը:** [Պահ մը լուրքեկ ետև]

Եթէ բնաւ խտտը չկայ, իրաւատութեան զխանի տեղեկագրոյն եզրակացութիւնը քուէարկութեան պիտի ենթարկեմ:

[Գարձեալ լուրքեկ]

Սոյն սրահուն մի քանի երեսխոստանաց ըստորագրութեամբ զիր մը տրուեցաւ զխանին. Ստենայեա ժաշան կարդայ զայն՝ որ է.

Վսեմ. Ստենայեա Փաշա

Կառաջարկեմ որ **Քաղ. Ժողովը** հրամարականի խնդիրը զազանի քուէի գնելու քարէ հանի:

3 Յունիս 1877	Մնամբ Խտնարհ
	Ծառայ
Բարբոյ Մ. Պերքիսյան	Քիչրակ Փախազեան
Վարդանեան Վերք	Տորառ Փախազեան
Ս. Խոճասարեան	Պ. Յ. Թորգոմեան
Քարտիրոս Տիգեան	

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ որում բնաւ մէկը մտադիր է վիճարանութեան մտնել, կը մնայ ինձ պարզապէս իրաւատութեան զխանի տեղեկագրոյն եզրակացութիւնը քուէի գնել: Եւ ըստ որում զազանի քուէարկութիւն առաջարկողներ կան, հետևապէս քուէարկութիւնը զազանի ընել տալ սրտաւար եմ:

Ուրեմն քուէթուղթ պիտի բաժնել տամ. **Քաղաքական** ժողովը հրամարականը ընդունողն այն և չընդունողն ոչ պէտք է զրէ:

Գարձեալ սոյն միջոցին մի քանի երեսխոստանաց ստորագրութեամբ զիր մը տրուեցաւ **Ղիւանին. Ստենայեա** ժաշան կարդայ զայն որ է.

Վսեմաշուք Ստենայեա Փաշա Ազգային Ժողովը

Որովհետև 1870 թուականին ի վեր եկած զայսմ Վարչութիւններն թէպէտ իրենց համարաւորութիւնը Սզգային ժողովը ներկայացուցած են, բայց Սզգային ժողովը մինչև հիմա ըստ օրինի համարաւորութիւն կատարած չըլլալուն զիտոյուած է թէ որ վարչութիւնը իր սրտաւորակութիւնն անթերի կատարած և **Ազգային** շահերն ու իրաւունքները խզելու սրտաւորակութիւնը անհոգ գտնուած և իր սրտաւորակութիւնը պահանջութիւններն խզելու և ըստ օրինի անթերի կատարած է:

Եւ որովհետև օրինաւոր համարաւորութիւնը երեսխոստանութեան անկասկածի իրաւունքն և Սահմանադրութեան մը հոգին չ. ուստի կառաջարկեմ որ 70 էն ի վեր կազմուած **Վարչութեան** և ներկային համարաւորութիւնն ըստ օրինի կատարուի արդէն կարգեալ յանձնարարին միջոցաւ, որպէս զի զխանանք թէ մեր **Վարչութիւններն** ի՛նչպէս վարուէր են և ի՛նչ ծուայութիւններ առ **Ազգն** մատուցեր են և այնպէս կարենանք նոր **Վարչութեան** մ'ընտրութիւն կատարել:

3 Յունիս 1877	Մ. Ալիքսանեան
ՂԱՂԳ. Ժողովարանի	Մ. Գախաճեան
Հ. Քազարյան	Յ. Ֆէճէրճեան
Ն. Գարագաշ	

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Զիս ալ ստորազրեցէք այդ գրոյն ներքև:

ՂԱՋԱՐՈՍԵԱՆ Ք. ԷՖ. — Ես ալ, ամենա ալ կատարադրեմք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ժողովը Քաղաքական ժողովը հրամարական խնդրոյն վրայ վիճարանութիւն ընելի կը զգուշանայ մեծ իմաստութեամբ:

վան զի արդէն անցեալ նիստին բաւական վիճարանութիւն եղաւ: Այժմ մեր նախորդինը զխանին Տեղեկագիրը կ'առաջարկէ որ ընդունինք Քաղաքական ժողովը հրամարականը. բայց առաջարկող կայ՝ որ ըստ որում 70 թընուականն ի վեր վարչական համարաւորութիւններ կան առանց քննութեան մնացած, նախ անոնց քննութեան հասկընան՝ որ **Վարչութիւն** օգտակար ծառայութիւն մատուցած է և ո՛րը վնասակար, որպէս զի զո՛վ ընտրելիքն զխանան. ըսել կուզեն թէ Քաղաքական ժողովը հրամարականն ընդունուի ալ նէ՛ նորը չընտրուի առ այժմ, մինչև համարաւորութեանց քննութեան աւարտիլը:

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Մեր թէ որ ձայնակցեցանք՝ անոր համար էր որ 70 էն ի վեր մատուցուած վարչական համարաւորութիւնները քննուին. և մէյ մ'ալ սրակաս մնացած համարաւորութիւններ կան, անոնք ալ գան՝ ամենքն ամբողջանան, և ոչ թէ այդ սրտաւորակութեան ժողովը նոր ընտրութիւնը ետ մընայ. այդ մասը ընթերցման տտեն չէինք հասկըցեր, որուն չենք կրնար ձայնակցիլ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Բայց հիմա խնդիրը նոր Քաղաքական ժողովն ընտրելու կամ չընտրելու կամ համարաւորութիւններն ըսելու կամ չ'ըսելու վրայ չէ. այլ արդի Քաղաքական ժողովը հրամարական վրայ է. կը հրաւիրեմ երեսխոստան ԷՖէնտիներն՝ որ իրենց քուէթուղթը սրտաւորուեն. հարկ կը համարիմ նաև յայտ առնել թէ Քաղաքական ժողովը անգամ եղող և երեսխոստանները ըստ կանոնաց չ'են կրնար մատակցիլ այս քուէարկութեան:

Անիջապէս քուէարկութիւնն սկսաւ. և քուէհամարի քննիչ կարգեցան՝

Յովհաննէս Լ. Ֆէնտի	Յովակիմեան
Քրիստոստուր	Ղաղարսեան
Ստեփան	Փախազեան
Յարութիւն	Նորատունիեան
- Քուէհամարը կատարուելով արդիւնքն և գաւ:

Թիւ	քուէարկուաց	59
Այն	Քուէ	38
Ոչ	"	20
Պարտը	"	1

Հեաեապէս ժողովը 20 քուէի զէ քուէիւր ԸՆԳՈՒՆԵՑ Քաղ. Ժողովը հրամարական և ՈՐՈՇԵՑ նոր Քաղաքական ժողովը ընտրութեան ձեռնարկել:

ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԿԱՋ. — [Յոտն կանգնելով] Որովհետև ես ալ անցեալ չարթու տուած էի իմ հրամարականս, քանի որ Քաղաքական ժողովը հրամարականն ընդունուեցաւ և նորը պիտի ընտրուի, ուրեմն իմ հրամարականս ալ ընդունելով՝ նոր Պատրիարք մը ընտրեցէք:

Զայս ըսելէ ետև անմիջապէս **Նորին Աբրահամութիւնը** մեկնեցաւ խորհրդարանէն:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Յաւալի է որ **Սրբազան** նախագահին այսպէս անակնկալ կերպով մեղ կը ձգէ կերթայ, և այնպիսի ատեն մը յորում պէտք է միտտեղ գործէինք. բայց կը յուսամ որ առժամանակեայ է իւր հրամարկը, և կը յաջողինք յետս կոչել տալ, ինչպէս որ քանկայ ետ առած է. ուստի կառաջարկեմ սրտաւորութիւն մը զրկել ի զիմաց **Ժողովը**, որ **Նորին Սրբազանութեան** մեղ այսպէս տուած հարուածին վրայ մեր ցաւը յայտնէ և խնդրէ որ համոզէ ի հրամարականը ետ առնել. և եթէ չը յաջողի՝ սրտաւորուեն ստուգէ և կամ **Նորին Սրբազանութեան** և կամ իր կողմէն գրով մատուցանէ **Ժողովը**, որպէս զի վիճարանութեան հիմն ունենանք. և միւս կողմէ առժամանակեայ նախագահութեամբ երկրացոյն կայսկոպտի, **Ժողովը** իր գործը շարունակել պէտք է ըստիս:

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Երկու քան առաջարկեցիք՝ **Ալեկանայեա** վաշա. մէկը կընդունիմ, այն է՝ սրտաւորութիւն մ'երթոյ ի զիմաց **Ժողովոյն**՝ **Նորին Սրբազանութեան** այսպէս արտաբայ կարգի ձեռով մեկնելուն սրտաւոր իմանալու համար. իսկ միւսն՝ այն է նիտսերնիս շարունակել, անցարմար և քաղաքաւորութեան 11

դէմ կը համարվի. ուստի և կառավարիւմ որ
Ժողովը սրահ մը դադարեցնէ խը նիստը՝ մինչև
Նորին Սրբազնութեան ըսելիքն ու ընկելիքն ի-
մացուի :

ԻԹԻԻՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Կը կրկնեմ Օղ-
տէն Էֆէնտի առաջարկութիւնը :

ՄԱՌԻԿՈՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ես կը կարծեմ
թէ Նորին Սրբազնութիւնը համոզել կարող ըլ-
լալու համար նախ որոշել պէտք է թէ հրաժար-
եալ Քաղ. Ժողովոյ անդամք վերընտրելի՞ են
թէ ոչ. եթէ վերընտրելի ըլլան, կը յուսամ որ
սրատգամաւորութեան սրաշտոնը դիւրութեամբ
կը յաջողի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ներկեցը որ միտքս
բացատրեմ և չ'ցրտիք այլ գործերն շարու-
նակիք ըսելու սրտածառ հասկըցնեմ : Նիւթա-
ղբելով որ Սրբազան Պատրիարքն զմեզ ՚ի ժողով
հրաւիրելէն ետեւ հրաժարագիր դրիւմ ըլլար այ-
սոր, չէ՞ որ պիտի նիստ ընէինք. ահա Սրբա-
զանը հրաժարական տուաւ եթէ ոչ գրով այլ
բերնով. և յայտնի է որ սրատրիարքական հը
բաժարականի խնդիրն շտապու չըւծուիր. կա-
նոն ունինք ձեռքերնիս, որոյ համեմատ մասնա-
ւոր անօրէնութիւնք կան ՚ի գործ դնելու. անոր
համար առժամանակեայ նախագահով մը գոր-
ծերնիս շարունակեմք ըսի. այսոր Քաղ. Ժողով-
նիս հրաժարեալ է և Սրբազան Պատրիարքնիս
կը նրաժարիւմ ըսելով մեկնեցաւ. ըսել է որ մի-
այն Արժանական ժողովն կոյ կանգուն և Աղգա-
յին Ժողովս կը ներկայացունէ զԱղգային հեղի-
նակութիւն. եթէ մեր ալ ձգենք երթանք՝ մի
թէ սրատասխանատուութեան տակ չե՞նք մնար.
միայն սոսորտան գործերնիս շարունակելու հա-
մար է առաջարկութիւնս. իսկ գալիք նստին հա-
մար չզխտեմ ՚ի նշուցն պիտի ըլլայ : Պաշտ Մա-
միկնեան Էֆէնտի յարուցած խնդրոյն՝ ըսա իմ
կարծեաց այս անգամ Քաղ. Ժողովոյ համար
ընտրելիները միայն մէկ տարուան համար են,
և որովհետև հրաժարողներն սրայմանաժամին ը-
բայցուցած չեն, ուստի և վերընտրելի կրնան ըլ-
լալ. մեր Անանայութեանը զմեզ տաղատելի

տաղատած է և մեր բռնելու ճամբան դժած է
մեր առջև. վերջապէս դարձեալ կը կրկնեմ,
այս մայրկենիս մէջ ազգային իշխանութիւնը
ներկայացունող սա տեսանն է, ուստի պէտք
չէ որ ցրուինք. այլ շարունակեմք առժամա-
նակեայ նախագահ մը դնելով. միւս կողմէ սրատ-
գամաւորներ դրիենք՝ որ երթան Սրբազան Պատ-
րիարք Հօր մեր ցաւը յայտնեն և աղաչեն սրա-
զանին՝ հրաժարականն ետ առնել տալու հա-
մար. և եթէ չ'յաջողին՝ սրատճառներն հասկնան
և մեզ հաղորդեն : Ուստի՝ եթէ կը հաճի Ժողո-
վը, սրատգամաւորներն ընտրենք. երկու եկե-
ղեցական և երկու աշխարհական բաւական են՝
կարծեմ :

ԳՐԱՍԷՐԵԱՆ Գ. ԷՖ. — Օղտէն Էֆէնտի
ըսածը կընդունիմ. նմանապէս կընդունիմ Ա-
տենապետ փաշային այն խօսքը՝ թէ չ'ցրուինք,
որպէս զի կարենանք պէտք եղածն ընել :

ԻԹԻԻՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Ես դարձեալ կը
կրկնեմ Օղտէն Էֆէնտի առաջարկութիւնը, մի-
անգամայն Ատենապետ փաշայինն ալ չ'մերժե-
լով. կըսեմ որ շարունակեմք՝ բայց սրահ մը
դադար տալով, մինչև որ սրատգամաւորութիւ-
նը սրատասխան մը բերէ :

ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ Տ. ԷՖ. — Կառավարիւմ որ
սրատգամաւորութիւն երթայ, բայց Մայր դի-
ւանն ալ միտակող, և ժողովն առժամանակեայ
դիւանով մը շարունակէ մինչև որ սրատգամաւոր-
ութիւնը վերադառնայ :

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Իմ ըսածս սխալ
հասկեցուցաւ. ես չըսի որ Ժողովը ցրուի, այլ
հինգ մայրկենան դադար առնու մինչև հասկը-
նանք Նորին Սրբազնութեան հրաժարման խնդ-
րոյն ինչ գոյն առնելիքը, հրաժարման՝ որ ինչ-
պէս առենապետ փաշան ըսաւ, ցաւալի է որ
առանկ անակնիւղ կերպով մը կը սրատահի.
մանաւանդ այս առաջին անգամը չէ որ Նորին
Սրբազնութիւնը կը հրաժարի. ինչ է այս յա-
ճախ հրաժարմանց սրատճառը Սահմանադրական
Պատրիարքի մը. կրնայ շատ բան ըսուիլ բայց
այսօր ժամանակը չէ : Թէ և անցեալ նստին

յայտնեց Նորին Սրբազնութիւնը թէ Քաղ. Ժո-
ղովն իրմէն դժգոհութիւն ունենալուն կը հրա-
ժարի. բայց երբ Քաղ. Ժողովոյ կողմէն Գան-
սաղ Էֆէնտի յարտարարեց թէ Պատրիարքն
գոհ են, Նորին Սրբազնութիւնը չ'ոնդեց թէ
իրենց մէջ անհամաձայնութիւն կոյ և թէ իր
հրաժարումն անաւտճառ Քաղ. Ժողովոյ հրաժար-
ականին հետ կատարեցութիւն ունի. ուստի
Քաղ. Ժողովոյ հրաժարումը սրտով հրաժարա-
րական համարուեցաւ նոյն օրն, և այսօր ալ որ
և է աշխատութիւն կամ ազդեցութիւն մը չըլ-
լալու համար երբ դադանի քուէարկութիւն առա-
ջարկեցաւ, Նորին Սրբազնութիւնը լուծվան
սրահեց, մեր ալ քուէնիս տալինք առանց դիտ-
նալու թէ Նորին Սրբազնութիւնն առանկ ան-
ակնունելի կերպով մը պիտի առնու քուէ :
Ուստի նորէն կըսեմ թէ առանց ցրուելու, սրահ
մը միայն նիստը դադարեցնենք, մինչև որ Սրբա-
զանին յեղափարծ հրաժարման սրատճառներն ի-
մանանք :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ըստ որում սրատ-
գամաւորութիւն դրիելու մասին կարծեաց տար-
բերութիւն չկոյ, կառավարիւմ որ նախ՝ սրատ-
գամաւորներն ընտրենք, եթէ բաւական կը հա-
մարուի երկու եկեղեցական և երկու աշխար-
հական, ընդ մտնը շորս հողի :

ԻԹԻԻՃԵԱՆ Կ. ԷՖ. — Երեւական ըլլալ
կառավարիւմ, ընդ մտնը վեց հողի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Դստ աղէկ. եթէ
դիւանին ընտրածները կընդունին՝ կառավարիւմ
որ եկեղեցականներն Տ. Հմայեակ և Տ. Յա-
կար վարդապետները և Տ. Սահակ քահանայն,
և աշխարհականներն Աղաբեկեան, Նորատունկ-
եան Յակոբ և Խեթիւճեան կարասեալ Էֆէնտի-
ները բարեհաճին երթալ, սրաշտոն ունենալով
Ժողովոյս զարմանքն ու ցաւը յայտնելու, հրա-
ժարման սրատճառները հարցնելու. և վերջապէս
համոզել ջանալու. որ հրաժարականն ետ առնէ,
և եթէ չ'յաջողին՝ սրատճառներն ժողովիս տեղե-
կագրելու :

ՓԱՓԱՋԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Սրբազան Պատրի-

արք Հօր հրաժարականը չընդունելով սրատգա-
մաւորութիւն դրիելու համար քուէ կառավար-
կեմ :

Այն առաջարկութիւնն որ վիճելի ալ կրի-
նուելով, Ատենապետ փաշան քուէի գրաւ : Ժո-
ղովն 3 քուէի հակառակ ամենամեծ մասով ԶԸՆ-
ԳՈՒՆԵՑ Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարա-
կանը :

ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ ՍԵՊՈՒՋ. ԷՖ. — Ես կար-
ծեմ թէ Ժողովն դադար տալը խոչեմութիւն
չէ. դատարարութեան խնդիր ունինք, առանց
դադար տալու անով դրապիք առ այժմ. միւս
կողմէ սրատգամաւորութիւնն ալ երթայ Սրբա-
զան Պատրիարքին. տարակոյս չունիմ որ Նո-
րին Սրբազնութիւնն խը ազգասիրտութեան հա-
մեմատ պիտի համոզուի հրաժարականն ետ առ-
նելու. կը կարծեմ որ մեր հրաժարելուն վրայ
ցաւ զգալով ինք ալ կը հրաժարի :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ժամն 9 է արդէն.
10ին քառօրէ մնալով առեանք պիտի գոյեմ,
որպէս զի խրատանջիւր որ կարող ըլլայ ժամա-
նակին երթալ շոգենաւի հասնիլ : Ուստի սրատ-
գամաւորներուն կողմէն, որ բարեհաճին փու-
թալ իրենց սրաշտոնը կատարելու : Ըսուեցաւ
որ Մայր դիւանն ալ մէկտեղի. ես չեմ կրնար
երթալ, վասն զի իմ սրաշտոնս այսօր այստեղ
կենալ է. իմ տեղս Նարեան Էֆէնտին կառա-
ւարկեմ, որ արդէն փոխ—Ատենապետ է, և
կրնայ Մայր դիւանին կողմէ ինք փոխանորդել :
Ինչպէս որ ըսի, սրատգամաւորութեան սրաշտո-
նը պիտի ըլլայ նախ՝ Ժողովոյս զարմանքը և
վիշտը յայտնել, երկրորդ՝ հրաժարման սրատ-
ճառները հասկընալ կամ գրով խնդրել և մեզ
հաղորդել որպէս զի եթէ զարմանի մը պէտք
կոյ՝ մտածենք, և երրորդ՝ համոզումը խնդրել,
որպէս զի հրաժարականն ետ առնէ :

Տ. ՅԱՎՈՔ ՎՐԴԱՏ. — (Սեղալ կրօն. Ժողո-
վոյ) Թիէ և շնորհակալ եմ որ սրատգամաւորու-
թեան սրաշտոն կը յանձնուի ինձ. սակայն երես-
փոխան չեմ, և միթէ առանց երեսփոխան ըլ-

Լալու կրնամ այդ պաշտօնը կատարել :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այո՛, կրնաք երթալ իրրև Աղղային Ժողովի անդամ, և նուրեան էֆէնտի ալ յանուն Մայր դիւանին պիտի ընկերակցի ձեզ :

Ընտրեալ պատգամաւորք մեկնեցան երթալ Սրբազան Պատրիարք Հօր ի Պատրիարքարան :

Ժողովն այս միջոցին քառորդ մը դադար առնելէ ետև վերատին շարունակեց :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Թի՛ է մեր պատգամաւորութիւնը տակաւին չը վերադարձաւ, և չը գիտենք թէ ի՞նչ արդիւնք պիտի ունենայ. բայց ի՞նչ ալ ըլլայ արդիւնքը, Ժողովին պարտաւորութիւնն է ազգին գործոց ուղղութեանը հսկել, որ և է կերպով ատենապետաց զիւանը գործ ունի այժմ, քանի որ նոր Քաղաքական Ժողովը ընտրութեան խնդիրը կայ. ութ զիւան մէկ մէկ հոգի ցոյց տուած են իրրև ատենապետ, որոնք Ժողովոյս ատենապետի նախագահութեամբ ատենապետաց զիւան կը կազմեն. ասոնք ընտրելոց ընտրեալք են, ուստի և մանրանկար կերպիւ մը զԱղղ. Ժողովը կը ներկայեն : Ըստ որում ես յառաջիկայ շարժու ճանապարհորդ եմ և չպիտի կրնամ նախագահել ատենապետաց զիւանին, Նուրեան էֆէնտին իրր գեր — Ատենապետ պէտք է գումարէ ատենապետաց զիւանը՝ Քաղ. Ժողովոց ընտրելեաց ցուցակը պատրաստել տալու համար : Միւս կողմէ Պատրիարք Սրբազան հօր հրաժարման խնդիրն ինչ զոյն ալ որ առնէ, ատենապետաց զիւանին կը պատկանի խնայել Նորին Սրբազանութեան թէ ազգային գործերն երեսի վրայ ջննալու համար պարտաւոր է շարունակել իւր պաշտօնը՝ մինչև որ իւր հրաժարման խնդիրը լուծուի : Ար վստիմամ որ Քաղաքական Ժողովը չըլլալով, միւս խորհուրդներն ալ ինչպէս կը լինի, հրաժարած ըլլալով, և Պատրիարք Սրբազանն ալ պաշտօնը ձգելով՝ ազգային գործերն անխնայանակ փրճակի մէջ չըլինան. ուստի պատասխանատուութեան տակ ջննալու համար կառավարիչում որ ատենապետաց զիւանը միանալով՝ ըստ կերպովս գործէ :

ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ներելի՞ է արդեօր հարցում մ'ընել. ըսիք թէ ատենապետաց զիւանին յանձնենք՝ որ Քաղաքական Ժողովոց ընտրելեաց ցուցակը պատրաստէ և միանգամայն Սրբազան Պատրիարքին հրակէր կարգոյ՝ մինչև իւր հրաժարման խնդրոյն լուծուի շարունակելու : Միթէ Նորին Սրբազանութիւնն իւր հրաժարման վրայ պիտի պնդէ. շատ կարելի է որ հրաժարականը պիտի ետ առնու :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ես համոզուած եմ որ Սրբազանն իւր հրաժարականը ետ պիտի առնու, բայց ո՛չ այնքան շուտ, իսկ ազգային նաւըն առանց նաւուղիցի ձգել չըլլար :

S. ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ. — Սրբազան Պատրիարքն իւր հրաժարականը թէ ետ առնէ և թէ ոչ, ատենապետաց զիւանը գիտէ իւր ընելիրը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Սրբազան Պատրիարքը՝ ըստ կանոնի երր պէտք ըլլայ՝ կրնայ կոչել ի խորհուրդ ատենապետաց զիւանը և կամ նախաքննիչ զիւաններէն, ո՛րն որ կամի :

ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ատենապետ փաշան վտահ եմ, կըսէ՛ որ Սրբազան Պատրիարքն իւր հրաժարականը պիտի ետ առնու. երեսօխոսաններէն շատերն ալ նոյն վտահութիւնը կը յայտնեն. ես էի միայն որ Նորին Սրբազանութեան հրաժարման ընդունելութեանը համար քուէ տուի. և գիտէ՞ր ինչո՞ւ, վասն զի Սրբազանը քանի քանի անգամներ է որ կը հրաժարի, և ասանկ մերթ Եւրթ հրաժարելուն պատճառն ինչ է արդեօր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ես չգիտեմ պատճառը, միայն համոզուած եմ ըսի որ հրաժարականը պիտի ետ առնու, վասն զի թէ և աղատ մարդ է, բայց միթէ կարելի է հաւատալ որ Ներսէս Սրբազանի պէս ազգաւոր մէկը թողու ազգային նաւը սա տազնատալոց Ժամանակին մէջ տատանիլ, յորձանքի մատուել և թերես երթալ, իւրքով և խորտակիլ քարածոյսերու դարձուելով. ինձի համար անկարելի է հաւատալ ասոր. այս պատճառաւ ըսի թէ հրաժարականն

ետ առնելուն վտահ եմ. իսկ ատենապետաց զիւանն ալ չկրնար և պէտք չէ առանց Սրբազան Պատրիարքին հետ խորհրդակցութեան Քաղաքական Ժողովոց ընտրելեաց ցուցակ չընել, այլ Նորին Սրբազանութեան հետ խորհելով և աշխատելով չընելու է, զի կանոնն այսպէս կը պահանջէ, և գիտէ՞ր պատճառը :

ԽՅԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Առաջարկութիւնն իմ շատ բարի է և Ժամանակին յարևար. միայն բան մը կայ՝ Ատենապետ փաշա, որ պէտք է յայտարարուի. Սրբազան Պատրիարքն ինք եղաւ գործերն ուղղութեանն խտորեցնուը. ապիկոց յանուն պատմութեան արձանագրուելու համար քուէի դրուիլ կառավարիչում :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Կերկրորդում :

ԽՅԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Շուտով մի երկրորդէք. մեր մէջ մաս մը կայ՝ որ կուզէր կը ուի հանել ազգին մէջ, մեր խոհեմութիւնն արգելք դրաւ ատոնց հանել ուղած կուլին. երբ չյաջողենք տեսան, գային Սրբազան Պատրիարքը զրդեցին և ըրին չըրին՝ համոզեցին ասանկ բան մ'ընել, վասն զի ատոնք կուղէին որ պատրիարքական խնդիր մը ելնէ ազգին մէջ :

ՔԱՓԱՄԱՃԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Կը բողբեմ այդ խօսքերուն դէմ :

ԽՅԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Բայց ազգը չուզէր պատրիարքական խնդիր յարուցանել. թէ որ Սրբազանը պնդէ իւր հրաժարականին վրայ, ինքնին խնդիր յարուցած պիտի ըլլայ : Ժողովը չէր գիտէր թէ Քաղաքական Ժողովոց հրաժարականը Պատրիարքին ալ հրաժարականն է. թէ որ Պատրիարքը պնդէր որ Քաղաքական Ժողովին հրաժարականն ընդունուելով իրն ալ ընդունած պիտի ըլլար, այն ատեն կրնայինք մէկը միւսին դո՛ս տալ. թերես այն 58 քուէն՝ սրուն 38ը այո՛ և 20ը ո՛չ երաւ, ամենն ալ ո՛չ պիտի ելնէր : Աւստի ես կը խնդրեմ որ արձանագրուի թէ պատրիարքական խնդիր յարուցանողն Աղղային Ժողովը չէ, այլ Պատրիարքն ինք է եթէ պնդէ իւր հրաժարման վրայ, խարուած ըլլալով

այնպիսի խորհրդակցանքէ, որ խնդիր յարուցանել կուզեն ազգին մէջ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Թի՛ պէտ և երեսօխոսանք ազատ են ամեն բան ըսել այս ատենին մէջ. բայց պատշաճից օրէնքը և միանգամայն մեր քաղաքական զիրքն աչրի առջև ունենալով պէտք է կռուներ մեր ամեն խօսքերը : Ես թէ և այս պատրիարքական հրաժարման խնդիրն հարուած անուանեցի, բայց միտք չուցիմ՝ պարտաւորաց տեղի տալ. թողունք որ գործն ինքնին իւր ընթացքը ցուցնէ. այժմէն ի՞նչ հարկ կայ այդպիսի քուէ տալու. ուստի այսօրուէն այս միջոգէսը կը դոցեմ և թոյլ չեմ տար որ խօսքին ծայրը մինչև իրարու դէմ անխտանջութեան յանգի :

Ըստ սրում Ժամը 10 ին քառորդ մնացած է, մենք չենք կրնար երկար սպասել. Պատրիարքին հրաժարման խնդիրը լուծելու համար պատգամաւորութիւն զրկեցինք, բայց ուշացա :

Ատենապետ Փաշան չկրցաւ շարունակել. վասն զի Սրբազան Պատրիարք Հայրն ուղեկցութեամբ երեսօխոսանական պատգամաւորաց երկու խորհրդարանին մէջ, և առանց իւր նախագահական աթոռը բաղկելու, երեսօխոսանաց երկու կարգին մէջ տեղը կանգնելով, անմիջապէս խօսք առաւ հետեւեալ կերպով :

ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԳԱՋ. — Մեր անցեալ շարժու ըրած այն խօսքին վրայ՝ թէ երբ Քաղ. Ժողովոց հրաժարականն ընդունուի, իմ հրաժարականս ալ պիտի ընդունելք, այսօր հրաժարականս տուի. սակայն Ժողովը պատգամաւորներ զրկեր էր իւր կողմէ, որոնք զիս քաշելով քուէքշելով բերին հոս : Թերես այս տասներորդ անգամն է հրաժարական տալուս, բայց դուք նորէն չէք ուզեր հրաժարականս ընդունիլ. դուք քանի մը պատրիարքներ բռնի վար առած էք. ես կուղէի որ տնոնցմէ մէկն ալ իւր պատուով ելնէ պատրիարքութենէն դուր. այդ պատիւը չէք կամիր ընել ինձ : Ըստ որում դուք ուզեր էք խմանալ թէ ինչո՞ւ կը հրաժարիմ, պէտք է որ

քանի մը խօսքով բացատրեմ ձեզ՝ հրաժարելու պատճառը :

Մէկ կողմանէ կը տեսնեմ որ դուք խմ վը-
րայ համակրութիւն ունիք, բայց միւս կողմանէ՝
զիմ մտիկ չէք ընելք . հազար անգամ կ'ոխ մ'ը-
նէք ըսելու, դարձեալ կը կատար կը գծուիք
և կը սրտակտիք իրարու դէմ՝ վնաս թանկութիւն
համար :

(ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՅ. — Ա.ՄԵՆԵԻՆ)

Ա.ՄԵՆԵԻՆ ըսողն ալ կ'ոխ ընողներէն և արծար-
ծողներէն մէկն է : Գուք կըսէք թէ կենսական
չափաց համար կը վիճարանիք . բայց կուս կը տես-
նեմ որ կենսական չափաց համար բրամիսիգ բա-
լորովին քորրիքսնորիսն է : Ենթ կը կատուցուի
և կատուցման միջոցին անոր մէկ երկու սենեա-
կը Վարչութեան յատկանալու խօսք կըլլայ .
դուք ոչ միայն այս խտտութիւն կատարուելուն
արգելք կըլլաք, այլ և Պատրիարքը կը վճռուէք
և մինչև անգամ փոխառու կանարգէք : Եթէ
չէք ուզեր որ ես պատրիարքութենէ կենեմ, խմ
խօսքս պէտք է մտիկ ընելք :

Միւս կողմն ալ հին ազնուատեղութեան
պէս կարծես թէ զէմերնին կեցողներն Ուկրա-
նիայն եկած մարդեր են որոյ հետ չեն հաճիր
նստիլ և կուզեն իրենց կարծիքն չեղողներն
արտարսել, մինչդեռ ամեն բան ազատ և մինչև
խի ընդհանուր ժողովոյ մէջ ազատ կը հրատա-
րակեն, առանց կռուելու թէ ազգին գործերն
եղբայրութեամբ կրնան յառաջ երթալ : Ինծի
պէս ցաւագար մարդու մը այսչափ տաղանայն
ինչ է, թողէք ուրեմն խմ օձիրս . ես ձեր գե-
րին՝ ձեր արծաթագինը չեմ . թողէք զի՛ս որ
երթամ :

Ըստ որում զրկած պատգամաւորներնիդ
չստ ստիպեցին, ուստի եկայ խօսիլ և պայման
գնել որ եթէ կ'ոխ չարտի ընէք և խմ խօսքս
տխտի մտիկ ընէք՝ հրաժարականս պիտի ետ առ-
նուիմ . իսկ թէ որ ստոր հակառակիդ պիտի ընէք՝
թողէք զի՛ս որ երթամ : Տուէք ուրեմն ձեր պա-
տասխանը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Արքազան Հայր,

մեր խօսքերը ծանր են, բայց դուք մեր գլխին
էք և մեր գլխուն թաղը և ձեզ մեծ յարգանք
ու պատկուածք ունիք, ուստի կը տակնք և
կը հանգստեցնէք : Սակայն դուք Սահմանադրու-
կան Պատրիարք էք, և Սահմանադրութիւնը
գործողութեւ համար առաջի Աստուծոյ ուխտ-
եալ և երդուեալ էք . ուստի մեր զձեզ սահմա-
նադրական Պատրիարք կը ճանչնանք և չէ-
թէ ըստ քմայց հրաման ընող և իշխող
պատրիարք, և ձեր ամեն հրամանները կատա-
րելու պատրաստ ենք, բաւական է որ ամենք
Սահմանադրութեան հակառակ չըլլանք : Ձեր
Արքազանութիւնը քաջ գիտէ թէ Սահմանադրու-
կան Պատրիարք մը չունի իրաւունք՝ խմ խօսքիս
մտիկ ըրելք ըսելու երեսփոխանական ժողովին .
չունի իրաւունք Ազգային ժողովը հրապարակաւ
մեզադրելու թէ յիշուե իսկնելով ժամախառ-
կրոյց : Սահմանադրութիւնը կը տրամադրէ թէ
Պատրիարքը պարտաւոր է ժողովոյ որոշումները
գործողելու . եթէ դուք գո՛հ չէք այս տրամա-
դրութենէն, ըսէք մեզ, մեր կը ցրուինք : Ստոյգ
է, որ երբեմն պատշաճից օրինաց հակառակ բա-
նէք մեր վիճարանութեանց մէջ կը պատահին,
ինչպէս որ ամենէն քաղաքակրթեալ ազգաց խօ-
հրդարաններուն մէջ ալ կը պատահին . սակայն
դարձեալ Ձեզ ամեն յարգանք և պատկուածք
կը մատուցանենք և կը պաշտենք իսկ զձեզ՝
իբրև Սահմանադրական Պատրիարք, և ձեր
սահմանադրական հրամաններուն կը հնազանդինք
բայց անսնց միայն, զի այս է Սահմանադրու-
թեան ողին :

**ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Եջն խի Սահ-
մանադրութիւնը դուք կամակորեցիք . և Ազ-
գային անտուկին գալիք եկամտի աղբւրները
դուք դոյեցիք :**

**ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ուրեմն սահմանա-
դրատէս ամբաստանեցէք զմեզ :**

**ՄԱԳՍՈՒՏԵԱՆ ՍԵՊՈՒՆՇ ԷՅ. — Արքազան
Հայրն ինչ որ կըսե՛ք խմ ազգապիտութեան ներ-
չնչութեամբն է, պէտք է որ այս խօսքերն
ժողովն ինքինքն արհամարհեալ համարի, և Սահ-
մանադրութեան հակառակ երեցած խօսքերն ալ**

իր յուզեող վիճակին արդիւնքն ըլլալով, պէտք
չէ հակառակիլ . մենք աղաչելու և աշխատելու
ենք՝ որ Նորին Արքազանութիւնն խմ հրաժարու-
կանն ետ առնու և չարիքէլ այլ ևս անոր վրայ,
և մենք մեր մէջէն վերջնելու խօսք պէտք է
տանք պատասխիչ կուսակցութիւններն :

**ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Կուսակցութիւնք
կարծես պատրիարքութիւններն կ'ներկայացունեն,
տանց կուսակցութեան որ և է տեղ մը սահ-
մանադրական ժողով չիւց, անոնք են՝ որ ի-
րենց միջամտն և բողոքամբն ճամբարութեան
երևան դարուն կ'օգնեն և աղապլին շահաց վրայ
հակառակութիւն կ'երաշխաւարեն . ի՞նչպէս կրնայ
խօսք ստղ կուսակցութիւնները ժողովին մեջն
վանել, որ անկորելի է :**

**ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՅ. — Ձէ թէ չենք
կրնար վանել, այլ չպիտի վանենք կուսակցու-
թիւնները :**

**ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Վերջապէս ինձ ան-
հակընայի է այն խօսքը որ Արքազանը կընէ
թէ կամ պէտք է զիեքը մտիկ ընենք և կամ
քոյուեք որ ձղե կերայ :**

**ՄՒՍԱՔԵԱՆ Ռ. ԷՅ. — Արքազանն երկու
երեք անգամ կ'ըրիենց թէ խմ ըսածս մտիկ ըրէք,
բայց չըսաւ թէ ազգին գործերն խմ կամացս
կամ հաճոյիցս համեմատ անօրինեցիք, այլ ըսել
ուզեց թէ մի կուսիք և մի ատելութեամբ վար-
ուիք իրարու հետ :**

**ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Շատ տղէկ . Արքա-
զանը մեզ բարոյական խրատ կուտայ ուրեմն .
բայց մի թէ մեր հաճութեամբ կը տանինք այդ
վէճերուն, արիւնք տար կրակաւ երեսփոխաննե-
րուն խօսքը կ'ոխ է միշտ : Բայց միթէ Արքա-
զանն իբր Հայր հասարակաց չէ՞ կարող զոյնայի-
սիս մի առ մի կանչել և խրատով կամ սատիւ,
օրհնութեամբ կամ անխիւրք յուզութիւն բե-
րել ամենն ալ . ինչ հարկ, ժողովս ամբողջ հրա-
պարակաւ կ'ուսմբել և մինչև իսկ ստանձանա-
յրարիւնք կամաւորեցի » ըսել որ ծանր ամբաս-
տանութիւն է . Արքազանք որ կրկնեմ թէ մեր**

սահմանադրութենէ դուրս Պատրիարք չ'ենք
կրնար ճանչնալ և միայն սահմանադրական սրատ-
րիարքի խօսքը կրնանք ընդունիլ :

**ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Յանցաւոր Պատ-
րիարքը կը ձղեն :**

**ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Ա.Մենեին՝ յանցաւոր
Պատրիարք չունիք . երբէք անվատահալութեան
ցոյց մը չըրինք, վայրկեան մ'առաջ ամենիս ձե-
ռամարծ բուէով մեր վատահալութիւնն ու սէրը
յայտնեցինք Ձեր Արքազանութեան վրայ . սրատ-
կաւանքիս ու յարգանքիս ինչ որ էին մինչև
ցոյսօր՝ նոյնն են : Խմ ըսածս ա՛ն է միայն .
Պատրիարքիս կը սիրենք, բայց անդր քան ըզ
Պատրիարք՝ սահմանադրութիւն ունինք . Պատ-
րիարք, ժողով, Խորհուրդ, ամենայն ինչ անով
են, նա պէտք է տիրէ ամենուն վրայ : Կարա-
չեմ, խօսքերուս խտտութիւնը սիղբանցս բունու-
թեանը տուէք և ոչ թէ յուզման սրտիս : Ըստ
որում ճանապարհորդ եմ՝ մէկ քանի օրէն, և
ըստ որում ժամը 10 է և հեռուն բնակելով
պէտք է աճապարեմ շոգեմալին հասնելու, նե-
րեցիք ինձ որ Արքազանին աջն առնելով մեկ-
նիմ . Նուրեան էֆէնտի իբրև զեր.—Ատենա-
պէս թող չնորհ ընէ խմ տեղս նստիլ և ժողո-
վըն խմ գործը շարունակէ, եթէ կամի :**

**Այս պահուս Ատենապէս փոշան Արքա-
զանին աջն համբուրելով մեկնեցաւ ժողովն .
և երկրորդ ատենապէս Նուրեան էֆէնտի զի-
ւանին գլխին անցաւ :**

**ՋԱՅՆԵՐ. — Կարգչենք՝ Արքազան Հայր,
ձեր նախադասական աթոռին վրայ հրամայէք :**

**ՍՐԲԱՋԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ. — Ինչ որ ըսի՛ նոյ-
նը կը կրկնեմ . խմ Պատրիարքութիւնն ընելու
ժամանակս անցած է, այս դարձուածքներուն
վրայ ստէպ կիրք կ'ենեմ և կը բարկանամ . ցա-
ւագարութիւնս է այս ընել տուողը . քանիցս
անգամ է որ ես կը հրաժարիմ, իսկ դուք չէք
ընդունիլ . դարձեալ կըսեմ որ ես չեմ կրնար
շարունակել, և կը խնդրեմ որ խմ տեղս ուրիչ**

մը դնէք, արդէն պատրիարքութեան ժառանգորդներ կան, քիչ մ'ալ անոնք թող ընեն: Ես սահմանադրութիւն չեմ ճանչնար եղբր կամ Սահմանադրութիւն ըսելով ուրիշ բան կը հասկնամ. ես գիտեմ թէ կիւն ուրիշ է և կանոնաւոր վիճարանութիւնն ուրիշ, ուսկէ ըստ կը ծագի. թերևս ասոնք իմ խելքս չառնելու բաներ են, բայց ես կը տեսնեմ որ անհաշտելի ատելութիւն մը կայ, վրայն պատճառներով իւրարու հետ կը գծտիք, կաշխատում ու կաշխատում որ երկու ծայրը մէկ բերեմ. այս բաներուն ծայրը վտանգ կայ կըսեմ, դարձեալ ետ չէք կենար. ուրեմն ձգեցէք զիս՝ որ ազատ ըլլամ, և թէ մինչև ցայսօր տուժեցիք իմ երեսէս, ներում կը խնդրեմ: Միթէ ազգային պատմութեան մէջ կայ այսպէս բան որ մէկուն բուն պատրիարքութիւն ընել տուած ըլլան. և թէ կայ դրուցեցէք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Յանուն ժողովին կազմելով Սրբազան Հայր, որ նախագահական ատելութեան անցնիք:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱԷ. — Յանուն ժողովին ստիպեցին զիս գալ, և եկայ, բայց հրաժարեալ եմ:

ՄԵՐԵԷՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՖ. — Պարագաներն այնքան ծանր են՝ որ թէ ևս անձնական տկարութիւն ունենալով անկարող էի խօսք ասնուլ, սակայն չիրցի անասրբեր կենալ և խօսք ուղեցի: Եթէ պաղարկեալութեամբ մը իրերը նկատենք, բնական է որ երբ Պատրիարք մը անակընկալ կերպիւ հրաժեշտ տալով կը ձգէ կերթայ և մեք թախանձելով ու սրտապանելով ետ կը դարձնենք զինքն, ասանկ յուզեալ պարագայի մը մէջ շատ տեսակ խօսքեր կըլլան, և ես շիտակը ըսելու համար՝ այդ խօսքերն իրենց բառերուն նշանակութեամբը մեկնել չէի սպասեր Ատենապետ փառայի խոհեմութենէն: Սրբազանն այնպիսի զեզեցիկ փորձեր տուած է ազգ և ժողովուրդը կառավարելու մասին, որ ես դժուարին կը կարծեմ այնպիսի մէկը դռնել այսպիսի ժամանակի մը համար. Սրբազանն ըսաւ թէ կամ խօսքս

մտիկ ըրէք և կամ զիս թողէք. մեք Ներսէս Սրբազանի պէս անձի մը բերնէն երաժ պցալիսի խօսք մը ուրիշ կերպիւ պէտք չէ հասկնանք, ոչև սո՛ թէ՛ Ընդհանուր ժողովոյ մէջ իրարու նախատեւելու և սոխտարակելու ջանքեր և միտումներ կը տեսնուին՝ որոնք ազգային գործոց յետադիմութեանը պատճառ կըլլան: Սրբազան Հօր այս ըսածն իւր կարծիքն էր, և այս ման գնել ուղեց որ այնպիսի միտասկար ջանքերէ ետ կենանք, երբ այս մտօք տանուք իւր խօսքերը՝ կրնանք ընդունիլ իւր պայմանը. իսկ Փառն ուրիշ կերպ մեկնեց. բայց զայն ալ չեմ մեղադրեր, որովհետև տեսնելով որ Սրբազանն իւր նախագահական ատելութեան վրայ չը նստիր և տեսակ մը բացատրութիւններ կուտայ, կերպիւ մը զգայնել ուղեց թէ իւր ըսածներն եթէ Սահմանադրութենէ չեղիլ կը նշանակեն, ոչ Ընդհանուր ժողովն և ոչ ազգը չեն ընդունիր: Հիմա այսպիսի փախուկ պարագայոց մէջ երբ Քաղ. ժողովոյ հրաժարականն Ազգ. ժողովէն ընդունուած է, չեմ կարծեր որ Նորին Սրբազանութիւնն իւր հրաժարելով՝ որ բոլորովին տարբեր է Քաղաքական ժողովոյ հրաժարականէն և միևնոյն նշանակութիւնը չունի, տեղի տալ ուղեց այնպիսի հետևանս . . .

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱԷ. — [Բերոյցերով] Յամուաւաներէն մէկն ալ հրամանեք ես, բանի բանի անգամ ստիպեցի գրեղ՝ որ Փախուղեան էֆէնտի հետ Ղարաթիւղ Թաղ. Խորհրդոց պաշտօնը վարես, բայց չընդունեցիր: Չեմ հասկնար՝ ի՞նչ քարոզարարքն է ձեր այս ըրածը:

ՌՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Անձնական սրտապանութեանց վրայ կերթան խօսքերը, Ատենապետ էֆէնտի:

[Պղտուկք]

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կազմելով, ատենաբան էֆէնտի, եղբարկացութիւնիդ ըրէք:

ՄԵՐԵԷՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. ԷՖ. — Մեր ամենա ալ կը փախարկեմ և կազաչենք Սրբազան Հօր՝

որ Քաղ. ժողովոց հրաժարականն ընդունուելուն վրայ չվճանայ, որովհետև անոր տեղ զովք մարմինը Ատենապետաց համագումար ղրւանի կողմէ տրուելիք ցուցակին վրայ պիտի ընտրուի, և այս ցուցակը Սրբազանին և նոյն համագումար ղրւանին խորհրդակցութեամբը պիտի պատրաստուի. հետևարար Սրբազանը կըրնայ Քաղ. ժողովոց մէջ գտնուելու հարկ համար բաժն անձինքը ցոյց տալ համագումար ղրւանին: Այս բացատրութիւնները տալէս ետև, կազաչեմ Նորին Սրբազանութեան, որ ամենուս ալ յանցանայ ներելով իւր նախագահական ատելութեանը և եթէ մեք մեր պաշտամանց մէջ թերութիւններ ունինք՝ զորս Նորին Սրբազանութիւնը միտասկար կը դատէ ազգային գործոց յառաջդիմութեան համար, ես թէ իմ մտահեռութիւն իմ բարեկամացս համար կը խոստանամ զգուշանալ այդպիսի թերութեանց մէջ զըտնուելէ. միայն թէ մեղքէ պահանջուածն անկարելի բաներ չըլլան: Եւ կը յուսամ որ մեզ պէս արիւններն ալ կը խոստանան:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ես կը յայտարարեմ որ երեսփոխանութենէս դուրս սրաշտան բնաւ չպիտի վարեմ:

ԷՍԱԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ես երկարորէն փախտարանել չեմ գիտեր, ոչև սրտազուրկութիւն մը բառով իմ կարծիքս և զգայումս պիտի բացատրեմ:

Կուսակցութիւնը մեր մէջէն չը վերնարկուսակցութիւն ունինք, բայց ատելութիւն պէտք չէ որ ունենանք: Խօսք տուինք այնպիսի Վարչութիւն մը բերել հրաժարելոյն տեղ որ Սրբազանը զո՛հ ըլլայ. ուրեմն խոստանալով նաև որ խոսիութիւնն ու ատելութիւնն մեր մէջէն պիտի վերնան, ազաչենք Սրբազան Հօր՝ որ հրաժարականն ետ առնու և իւր նախագահական ատելութեանը բազմի:

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Ատելութիւն չունինք, քուէ ունինք:

ԷՍԱԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Բանի որ Փախուղ.

եան էֆէնտի՝ ատելութիւն չունինք կըսէ, ատենա ալ միևնոյն զգայմամբ պէտք է ազաչենք Նորին Սրբազանութեան, որ իւր պատրիարքական պաշտօնը շարունակէ: Մեր չենք կրնար գաղղիացոց ազգին պէս կուսակցութիւններ ունենալ. մեզի համար սէր պէտք է, և սիրով կրնանք գործել:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Կազմելով, Սրբազան Հայր, ժողովին խնդիրը մի մերժէք, նախագահական ատելութեանը բազմեցէք:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԱԽԱԳԱԷ. — ժողովին խնդիրը կընդունիմ, բայց պայմանաւ՝ որ կիւն չպիտի ընէք. երբ նորէն կուտիք, կը ձգեմ կերթում: Ես ձեզի ըսեմ. Պատրիարքին աշխատութիւնը, հոգեով մարմնով ծառայութիւնը օգուտ մը չընէր՝ երբ զուր երկպառակիք. սէտք է համոզուիք որ կիւն ու ատելութիւնը ազգին միտս կը բերեն:

Չայս ըսելով Սրբազան Պատրիարքն իւր նախագահական ատելութեանը բազմեցաւ, և Ատենապետ էֆէնտին յայտարարեց ժողովին՝ թէ Պատրիարքական հրաժարման միջազգայնը գոյուած է:

[Յայնակարարեան ձայներ]

ԱԼԻԲՍԱՆԵԱՆ Մ. ԷՖ. — Ներեցէք ինձ՝ որ յանուն գաւառական ազգայնոց երկու խօսք ուղղեմ Նորին Սրբազանութեան: Մեր Պոսեցի ազգայինք անգորր նստած՝ չգիտեն թէ ի՞նչ կը կրէ մեր գաւառացի ժողովուրդը. Սրբազան Հայր, ձեր շնորհիւն է որ 10էն 8ի իջած է այսօր գաւառացոց ներդրութիւնը. շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ այս մասին, և փտահ եմ որ Չեր Սրբազանութիւնն իւր պատրիարքական բարձր պաշտօնակալութիւնն ի նպատակ գաւառացական ժողովրդեան պիտի շարունակէ գոնէ մինչև ներկայ տաղնասպաղից վիճակն անցնի. անկէ յետոյ կամըր ձեր Սրբազանութեանն է:

ԱՂԱԲԷԿԵԱՆ Ս. ԷՖ. — ժողովի իւր կողմէ պատգամաւորութիւն մը դրից, որուն ետ ալ մասնակցելու սրտիւ ունեցոյ. մեք մեր

սրաշանը կատարեցինք ու Սրբազան Հայրն ալ ի միասին առնելով դարձանք ի ժողովն . բայց մեզի չհարցուեցաւ թէ ի՞նչ արդիւնք ունեցանք։ **Պէտք է յայտարարեմ թէ Սրբազան Հայրն այն դաշմար կրցանք համազել որ մեզի ցուցուցած պատճառները զայ ժողովին ներկայութեան ալ յայտնէ և ուղարկին ալս խրատական խօսի երեսփոխանաց :**

Սրբազանին խօսքերուն ընծայուած հակասահմանադրական մեկնութիւններն անտեղի էին . եթէ Ստեփան փաշա իրր Երեսփոխան կուզէր արատախանել Սրբազան Հօր խօսքերուն , պէտք էր անմիջապէս դիւանին վար իջնուլ . եթէ ոչ՝ իրր ատենապետ իրաւունք չունէր այն կերպով բացատրել և մեկնել Սրբազանին խօսքերն . այլ պէտք էր նախ՝ պատգամօտրութեան ընկերք ընել և յետոյ ժողովին կարծիքն առնելով խօսիլ և վիճարանութիւն բանալ : Արչափ ցաւ ըզգաց ատենապետ փաշան Սրբազանին երթալուն համար , նոյնչափ կը ցաւիս՝ և ես սահմանադրատաշտ ատենապետ փաշային այնպէս խօսելուն և առնել քաղեւուն համար . միւսնոյն բանը ինք իր վրայ ցուցուց :

Ժողովն ուշադրութիւն ըրած չէր անցեալ շաբթու Սրբազան Հօր ըրած այն յայտարարութեան՝ թէ ինք ալ պիտի հրաժարի թէ որ Բաղ-Ժողովոյ հրաժարումն ընդունուի Ազգային ժողովին : Երբ սոսոր քուէտուին եկաւ և արդիւնքն եղաւ Բաղ-Ժողովոյ հրաժարման ընդունելութիւնը : Սրբազանը վշտացաւ և ձգեց զը-

նաց . քանի որ բուէն ծնու սոյգ ընդունելութիւնը , տարակրց չկայ թէ Սրբազանին ուրիշ բան չէր մնար ընել բայց եթէ սոյգ բուէն յարգեալ : Ստիպել իր վրայ հիւանդութիւն մը կայ , որ սասանկ բաներ ընել կուտայ : Վերջապէս մեք համոզեցինք և վերադարձուցինք Նորին Սրբազանութիւնն այն արցմանու որ եթէ զոյ , երկու կուսակցութեան ալ խրատներ խօսի , ուսկեց թերևս պիտի վշտանայք ըստ : Ազգային ժողովն եթէ ուզէր , կրնար վիճարանութիւն բանալ , բայց ատենապետ փաշան առանց Ժողովին հարցներու ըստ քմոյց մեկնութիւններ տուաւ ու երաւ գնաց :

ՁԱՅՆԵՐ . — Կը բարբերել սոյգ խօսքերուն դէմ . Ատենապետ փաշա ծանոցայ իւր մեկնելու ժամանակն հասած ըլլալը , և այնպէս մեկնեցաւ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՑ . — Այո՛ , այնպէս եղաւ . և վայելուչ չէ , կարծեմ՝ , նորա բացակայութեան ժամանակ սոյզպէս խօսիլ :

Ատենապետ Էֆէնտին յայտարարելով որ յառաջիկայ ուրբաթ օր ատենապետաց դիւանը պիտի գումարի Բաղ-Ժողովոյ ընտրելոց ցած , կը պատրաստելու համար , և 15 օր ետքը ժողովոյ յաջորդ նիստը պիտի գումարի , ասեանք զոցեց ժամ 10ին :

- Ատենապետ Վ. Ս. Արաքանեան
- Ատենապետ Ս. Արաքանեան

Վ. Սեմուշար Ատենապետ Փաշա Ազգային Ժողովոյ

Քաղաքական փոխախ ներկայիս կը մատուցանէ Ազգային Ժողովոյդ Կեդրոնական մատուկին անցեալ տարոյ մէջ ունեցած երմտական գործաբարկեանց հաշուեցոյցին հետ նաև յառաջիկայ տարոյն համար ենթադրուող հաշուեկըզիւրը , զորս Տնտեսական Խորհուրդն ըստ Սահմանադրութեան պատրաստելէ ետև իւր բացատրութեան յայտարարուլը կանխած էր Բաղ-Ժողովոյ մատուցանել , և Ժողովս զոյն ի նկատի առնելէ և հարկ եղած բարեփոխութիւններն ընել տալէ ետև՝ սոսոր կը փութայ թէ հաշուեցոյցը և թէ հաշուեկը Տնտեսական Խորհուրդոյ բացատրութեան զրոյն հետ ի միասին ներկայացընել Ազգային Ժողովոյդ ի ստորագրաշած անօրէնութիւն :

2 Յունիս 1877	Մնակք Յարդանօր
Կ. Պօլիս	Ի զխնայ Բաղ-Ժողովոյ
ԱՏԵՆԱՊԵՏ	ԳԵՐ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
Յ. Պոյաճեան	Ս. Մարտանեան

Ատենապետիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր Եփրատեան Ազգ. Բաղադրական Ժողովոյ

Սահմանադրական նոր տարուոյ տաթիւ Տնտես. Խորհուրդը կը փութայ սահաւասիկ Կեդր-Սնտուկին անցեալ 1876-77 տարուոյ երևմտից բնդհամար հաշուեցուցակը և ընդ նմին ներկայ 77-78 տարուոյ հաշուեկը Պատիկուի Ժողովոյդ մատուցանել , զորս Երևմտից Հոգարար-ձութեան հետ պատրաստած է յետ մանրամարն քննութեանց :

Կեդրոնական Սնտուկին Երմտական վիճակին իրրե ՚ի հայեղութ՝ յատակ կերպով նկարուած է հաշուեցոյցին մէջ , որ ցոյց կուտայ այն վիճակը , ո՛ր կը գտնուէր Կեդրոնական Սնտուկն անցեալ սահմանադրական տարուոյ սկիզբը , որ կը նշանակէ ոչ միայն նոխորդ 76-77 տարուոյ մէջ գաւճաւ հասութիւն և մատակարարուած ծախուց որբանութիւնն ու տեսակները , այլ և հինն

Մնացած ստորերին ու պահանջները , գանձուած առնելիքներն և հին ստորուց հաշուոյ եղած վճարումներն և ինչ որ տակուին հինն կը մնայ պահանջք ու ստորք՝ սրոյն սրոյն , և ամեն հաշուական մանրամանութիւններով :

Այս մանրամանութիւնները թէև կատարեալ գաղափար մը կուտան Սնտուկին գրամարկան բախանդակ գործառնութեանց վրայ և բացատրութեան պէտք չեն թողար , սակայն Տնտեսական Խորհուրդը կը կարծէ թէ անօգուտ չ'լինիր համարու տեսութեամբ մը հաշուեցոյցին մէկ քաղուածոյն մատուցանել և ինչ ինչ ծանօթութիւններ և տեղեկութիւններ տալով՝ Սնտուկին Երևմտից միամետայ մատակարարութեան ընթացքը բացատրել :

Անցեալ սահմանադրական տարուոյ սկիզբը Կեդրոնական հաշուեառութարք 291,003 դրուչ սարտք և ընդ նմին 910,645 դրուչ պահանջ կը նշանակէին յանուն Ազգ. Սնտուկին , ստորուց գումարէն 157,377 դրուչը Սնտուկին ՚ի վազընջուց մնացած քանի մը կտոր ստորերէն կը բաղկանար , որոնք Ազգ. հին ստորուց բարձման առեն չէին կրցած սրբուիլ , ստորագրահանջներն անցոյցա էին և անձանթթ . և այս ստորուց գումարը սրբան որ հաշուեառութարոց մէջ կերեկէր , բայց ամենամեծ մասամբ անուանական և ջնջելի էր . այլ մնացորդ 133,626 դրչի գումարը նախընթաց 74-75 և 75-76 տարիներու մատակարարութեան երկամետայ շրջանին մնացորդ ստորք մ'էր , իրական և վճարելի : Իսկ պահանջմանց գումարէն 815,683 դրուչը նոյնպէս Սնտուկին ՚ի վազընջուց ունեցած գանազան առնելիքներէն կազմուած էր , որ ինչպէս նախորդ Տնտես. Խորհուրդները բազմիցս դիտել տեսած են , մեծ մասամբ փառու էին և անցոյցա սակայն մնացորդ 93,922 դրուչը 75-76 տարիէն թողուած պահանջ մ'էր , որ կը կազմուէր զըլխաւորապէս մուզութայի և քանչելիքի անվճար տարրերէն :

Այսպէս սահաւասիկ՝ ՚ի բաց առեալ հին ստորուց և պահանջմանց հաշիւները , Կեդրոնական Սնտուկն անցեալ սահմանադրական տարուոյ սկիզբը՝ նախորդ մատակարարութեան մնա-

ցած 133,626 դրուչ պարտք ունէր վճարելի, և տար դէմ 93,922 դրչ առնելի: Երբ մէկ կողմէ այս 133,626 դրչի պարտուց գումարն, որու վճարումն անխուսափելի էր և անհնար անտես տունել, կը ծանրանար 76-77 տարուց շրջանին վրայ, միւս կողմէ հաշուեկշիւ մը կար նախորդ Վարչութեան օրով պատրաստուած, որ Տնտես. Խորհրդոց սեղանին վրայ կը կենար և Կեդրոնական տրոց հաւարումն 100000 դրչի գումար մը ենթադրելով հանդերձ 116,680 դրչի նոր պարտք կ'գուշակէր նոյն տարուց համար, պարտք մը սա. կայն, զոր 146,080 դրուչ պէտք էր հաշուել, զի նոյն հաշուեկշիւն պատրաստութեանն էակ. քանի մը ծախուց գումարներ նախորդ Վարչութեան օրով յաւելցեր էին, զոր հաշուեկշիւ. ուր չէր նախատեսուած, թո՛ղ որ չէր գուշակուած նաև այն դրամական ծանր ճգնաժամը, յորմէ Կեդրոնական սնուակն ալ անցնելով նոյն տարին՝ քանի մը զլսաւոր հասոյթներ, որոնք նախընթաց տարուց արդեանց համեմատութեամբ ենթադրուած և ոյնպէս հաշուեկշիւն մէջ անցած էին, 117,416 դրչի գումար մը պակաս պիտի բերէին. ինչպէս իրողութիւնը յայտնեց 'ի վերջէ, և բնապէս՝ այդ պակասած գումարին տեղ՝ անտնտեսելի պարտք մ'ուս պիտի գոյանար. և 1874-75 տարիէն սկսելով՝ մինչև 76-77 տարուց վերջ՝ 397,000 դրչի չափ պարտք պիտի ունենար Մնտուկը հին պարտուց գումարէն դատ, և անոր անցեալը վերագառնար:

'Ի սկզբան իրենց պաշտօնավարութեան՝ ոչ Տնտես. Խորհուրդն և ոչ Ելեմտից Հոգարար. ձութիւնը կրնային ենթադրել որ Կեդրոնական Մնտուկին հասոյթը նախորդ տարուց վրայ այդքան պիտի պակսէր, սակայն ինչ որ իրական էր և հաշուց ներքև գուշակուած, երկրացութիւն չէր վերցնէր և ակն յայտնի կը զիտէին որ 297 հազար դրչի պարտք մը կատանար Արն. տուկին: Այս պարագային մէջ Տնտես. Խորհուրդն և Ելեմտից Հոգարարձութիւնը փութացին իրենց ջանքերն ընդ իրեարս լծարդել, և միտարան աջակցութեամբ՝ Կեդրոնական Մնտուկին մատակարարութեան հոգը զիւրել, օրինաւոր տնտեսութեան սկզբունքն սուսջնորդ բը.

նեւով իրենց: Օրինաւոր տնտեսութիւնն երկու միջոց կենթադրէր, նախ հասոյթներն արդիւնաւորել, և երկրորդ հաշուեկշիւ մ'ունենալ, և անոր գծած սահմանին մէջ՝ ծախսերն յանձան. ձել առանց կարելի խնայողութիւններն անտես առնելու. և առանց բացարձակ կարեւորն յանուն խնայողութեան լքանելու, յորմէ քաղուելիք նիւթական շահն բարոյական միասով փոխարինուած էր: Այս տրամադրութեամբ՝ Տնտես. Խորհուրդն և Ելեմտից Հոգարարձութիւնը բըն. նեւով 1876-77 տարուց համար պատրաստուած հաշուեկշիւն՝ սկսան կից ու մտից մէնմի սպիւր խուզարկել, և զլսաւորաբար աղգ. տրոց կանոնադրին անգործադրութեան պատճառները հետարննելով՝ տրոց աստիճաններուն և բաշխման ու հաւարման եղանակին նկատմամբ՝ քանի մը բարեփոխում հարկաւոր գտային. որոնք Պատկառելի ժողովոյդ կողմէ ինչ ինչ փոփոխութեամբ Աղգ. Ժողովոյ բարձրագոյն որոշման ներկայանալով՝ անոր հաւանութեան դրօշը բուտայան. հետևապէս Տնտես. Խորհուրդն և Ելեմտից Հոգարարձութիւնը գործադրութեան մասին պէտք եղած հրահանգը պատրաստելով՝ Ժողովոյդ հաճութիւնն ստանալէ ետև՝ Մայրաքաղաքի մէնմի թաղին մէջ, տրոց բաշխման ցուցակները պատրաստելու պաշտօնով՝ Յանձնաժողովներ կազմեցին և այսպէս թէ հասոյթներն արդիւնաւորելու միջոցներ պատրաստելով և թէ ծախուց մասին կարելի խնայողութիւններն ու փոփոխութիւնները սահմանելով հաշուեկշիւն մէջ՝ զայն մատուցին Պատկառելի Ժողովոյդ:

Այս ջանքերուն նպատակն էր երևտական կատարելալ բարւոքում մը ձեռք բերել, և այնպիսի ուղղութիւն մը տալ Մնտուկին ելեմտից ընթացքին, որ կարելի լինէր Պատրիարքարանի ծախսերն անխախտն ու կանոնաւորապէս մատակարարել և արդէլու խաղառ այն վիճակին վերադարձը, ո՛ր Աղգ. Մնտուկն ինկած էր երբեմն մեծագումար պարտուց բեռան մը ներքև ընկնուած: Տարակոյս չկար թէ այս միջոցներն յաջողած էին, երբ նախորդ մատակարարութեանն մնացորդ պարտքը ջնջելու և 76-77 տարուց

համար ենթադրեալ բացը զիմաւորելու նպատակաւ՝ ամէն ջանք 'ի գործ դրուած ատեն՝ միւս կողմէ ժամանակին դրամական նեղութիւնը նոր հարուած մ'ալ չտար, և Մնտուկին հասոյթը մեծագումար տարբերութեամբ կարճելով՝ հաշուեկշիւն հիմունքը բոլորովին չխախտէր:

Այսու ամենայնիւ եթէ 'ի գործ դրուած ջանքերն որոշեալ նպատակին չհասան սա մեծ արդիւնքն ունեցան զէթ՝ որ Կեդրոնական Արն. տուկը դրամական ճգնաժամուն պատճառաւ՝ այսքան մեծագումար հասոյթ կորնցնելով հանգերձ՝ կրցաւ ապակին անոր հետևանացը տակալ, և ինչ պարտուց գումար որ տարուան սկիզբը ենթադրեալ էր, առանց հասութից այս նուազումն 'ի հաշիւ դրուելու տարուցն վերջը անկէ շատ պակաս պարտուց գումար մը մնաց, մեծ մասամբ առնելիքներով զիմաւորուած, որոնք չէին դանձուած:

Ինչպէս հաշուեցոյցին մէջ կերելի, անցեալ տարի Կեդրոնական Մնտուկն 88,735 դրուչ ընդունած է նախընթաց տարիներու պահանջներէն և 363,992 դրուչ նոյն տարուց հասութից աղբիւրները կրցած են արտադրել, ընդ ամենը 452,728 դրչ զուտ հասոյթ, որու վրայ յաւելցած է նաև փոխառութեամբ արտադրեալ 38,824 դրուչի գումարը. և այսպէս Մնտուկին բովանդակ մտից գումարն եղած է 491,552 դրչ:

Թէ՛ քանի տեսակ աղբիւրներէ կը բղխին Կեդրոնական Մնտուկին հասոյթներն և թէ՛ 75-76 տարուց հետ բաղադատմով՝ անցեալ տարի հասութից որ ճիւղերն պակաս, կամ աւելի արդիւնք արտադրած են, արժան է աստ մի առ մի նշանակել և աւելի մեկին կերպով հաշիւը պարզել:

Ա. Կեդրոնական Մնտուկը զանազան անձերէ ունեցած հին պահանջմանց գումարէն՝ զանձամ է անցեալ 76-77 տարուց մէջ 8318 դրուչ:

Բ. Մինչդեռ 75-76 տարուց մէջ մուգաթայի և քանչեղերի տրոց յետնեալ պահանջներէն 48,432 և նոյն տարուց հաշուցն համար 47,352 դրուչ, ընդ ամենը 95,784 դրուչ, դանձուած է, անցեալ տարի յետնեալ պահանջներէն

րէն 79,377, և նոյն տարուց հաշուցն 51,198 դրուչ, ընդամենը 130,575 դրուչ կրցած է դանձուել, ըսել է 75-76 տարուց վրայ 34,791 դրչ աւելի:

Այս մուգաթայի տուրքը տարեկան 94,930 դրուչ քանակութեամբ 'ի վաղ ժամանակաց գաւառական վիճակներուն վրայ բաշխուած, իսկ քանչեղերի տուրքը տարեկան 24,800 դրուչ քանակութեամբ մայրաքաղաքի և Կեդրոնական վրայ բաշխուած տուրք մ'է:

Գ. Անցադրատան հասոյթն՝ որ կը գոյանայ ուղեւորութեան անցադիր, արհեստաւորի արտօնագիր և մէճիտից ստանալու համար տըրուած իրմտխապէրներու վաւերացումն, մինչդեռ 75-76 տարուց մէջ 46,044 դրուչ արդիւնք արտադրեր է, անցեալ տարի մինչև 25,644 դրչ ինկաւ. ըսել է 20,400 դրուչ պակաս եղաւ արդիւնքը:

Դ. Վազիի հասոյթն՝ որ կը գոյանայ կառուածական առուծախի գործողութեանց համար Պատրիարքարանի անցադրատան կողմէ տրուած վիսյագրերէ, և կը գանձուի մասնաւոր օրէնքի մը համեմատ մինչդեռ 75-76 տարուց մէջ 100,140 դրուչ բերած էր, անցեալ տարի 77,590 դրուչ բնեց, ժամանակին ծախող բերմանց պատճառաւ՝ կարուածոց առուծախը դժուարացած լինելուն. ըսել է 22,550 դրուչ պակաս արդիւնք արտադրեց անցեալին համեմատական հաշուով:

Ե. Նշանտուութեան հասոյթէն մինչդեռ 75-76 տարուց մէջ 87,472 դրուչի գումար մը գոյացեր էր, անցեալ տարի 69,590 դրուչ արդիւնք բերաւ, ըսել է 17,882 դրուչ պակաս:

Զ. Պատկաղրութեան հրամանի հասոյթն որ 75-76 տարուց մէջ՝ 22,225 դրուչ արտադրած էր, անցեալ տարի 20,454 դրուչ եղաւ. ըսել է 1771 դրուչ պակաս:

Է. Գիւանտական հասոյթն, որ կը գոյանայ Կեդրոնական դիւանատան կողմէ տրուած դանաղան վիսյագրերէ, վաւերացման գործողութիւններէ, և երդման ծանուցադրելու յատկացեալ տուրքէն, մինչդեռ 75-76 տարուց մէջ 6,670 դրչ

բաներ էր, անցեալ տարի 5076 դրուշ բերաւ ըսել է 1,594 դրուշ պահաւ :

Ը. Պատահան հասցիքն՝ որ յատենի Պատաստանական Խորհրդոյ իմաստած անհատական գրասերէն կը գոյտնայ և կը գանձուի մասնաւոր օրէնքի մը համաձայն, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 2276 դրուշ արդիւնք ունեցեր է, անցեալ տարի 1,415 դրուշ բանեց, ըսել է 861 դրուշ պահաւ :

Թ. Կանդակատուրքն, որ սրաշտոնական ընտրութեանց հաստատութեան համար տրուած Պատրիարքական կանդակներէն կրանուի, 75-76 տարւոյ մէջ մինչդեռ 1354 դրուշ արդիւնք ունեցեր էր, անցեալ տարի 2728 դրուշ հասցիք բերաւ, ըսել է 1374 դրուշ աւելի :

Ժ. Ծննդոց և վախճանմանց հասցիքէն՝ որ ծննդոց և վախճանմանց սրահոգաներու մէջ կրանուի 5, 10 և 20 դրուշ սրաշտոնատիճանաւ և կը հաւարուի Թաղ. Խորհրդոց ձեռք, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ գոյտնայ է 335 դրուշ անցեալ տարի 55 դրուշ մասն է Սնտուկն, ըսել է 280 դրուշ պահաւ :

Ա. յս հաստից հաշիւներն զեւ ամբողջութեամբ չեն եկած Թաղական Խորհրդոց կողմէ, և ինչ գումար որ գանձուած է, անշուշտ նոյնը նշանակուած է իրրեւ հասցիք :

ԺԱ. Գրօշման գրի հասցիքն՝ որ կը գոյտնայ կառուածական առածախի վրայագրերը գրելու համար Թաղական Խորհրդոց մաստաւարուած գրօշման թղթերէն, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 1100 դրուշ եղած էր, անցեալ տարի 700 դրուշ բանեց, ըսել է 400 դրուշ պահաւ :

ԺԲ. Աղգ. Ժողովոյ տակնագրութեանց հասցիքը՝ մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 2201 դրուշ տրատրած էր, անցեալ տարի 3135 դրուշ բերած է, ըսել է 934 դրուշ աւելի :

ԺԳ. Արտարոց կարգի հասցիքներ կան, որք մեծ մասամբ կը գոյտնան ըստ զխորոց, և անորոշ են տեսակաւ, այս հաստից կարգէն, է 4. Զատկական տօնին առթիւ՝ 75-76

տարւոյ մէջ մասնաւոր ազգայիններէ բացառիկ նուէր մը հաւարուեր է 'ի նորատ Սնտուկին, և 14,275 դրուշ գումար մը գոյտնայ է, իսկ անցեալ տարի 7735 դրուշի գումար մ'ընդունած է Սնտուկը, զոր մեծ մասամբ 'Բաղ. Ժողովոց անգամբ իրենց կողմէ ընձեռած են իրրեւ նուէր՝ Արտարական Պահակագրութեանց առթիւ՝ Սնտուկին ունեցած արտարոց կարգի ծախքերը չափաւորելու համար, ըսել է այս աղբիւրէն 6540 դրուշ պահաւ գոյտնայ է 76-77 տարւոյ մէջ :

ՉԷ. Մայրաքաղաքիս Աղգ. հաստատութեանց կառուածոց սեզականագրերը՝ Տերութեան Թաղիկի Կնիւրի առթիւ՝ յանուն իւրաքանչիւր Աղգ. հաստատութեան տրձանագրել տարու համար անցեալ 75-76 տարւոյ մէջ՝ 139 07 դրուշի գումար մը ստացեր է Կեղր. Սնտուկը, սակայն այս տարի այս առակի հասցիք մը չէ ունեցած :

ՅԷ. Յանուն Զրնտանի բանտարկերոց ամէն տարի Զատկի առթիւ Եկեղեցեաց մէջ՝ թատախ կը շրջարեւի, և Պատրիարքարանի միջնաց բանտարկերոց կը մաստաւարարուի : Ա. յս հասցիքէն 75-76 տարւոյ մէջ 2374 դրուշ մասն է Սնտուկն, իսկ անցեալ տարի 1268 դրուշ մասն է, այս ալ համեմատարար 1106 դրուշ պահաւ : Ա. յս սակայն այս սրահոգը սէտք չէ 'ի հաշիւ դնել. վասն զի Սնտուկին նիւթական վիճակին վրայ ուղղակի ներգործութիւն մը չունի, և ինչ քանակութեամբ գոյտնայ, նոյն չափով կը մաստաւարարուի սրաշտոնական համար :

ԿԷ. Ելնտան գործողութիւններէ 75-76 տարւոյ մէջ՝ Սնտուկը 152 դրուշ դրամայ շահ ունեցեր է, իսկ անցեալ տարի՝ այս շահն անհամեմատ առաւելութեամբ բազմապատկուելով՝ 4682 դրուշ գրամական շահ գոյտնայ է. թրդութեամբ 100 դրուշ գնով առնուելուն պատճառաւ :

ԺԸ. Կը մնայ Կեղրանական ուղղակի տուրքը, որու հաւարումն անցեալ 76-77 տարւոյ մէջ ըստ նոր բաշխման տեղի պիտի ունենար և զոյն սկսել տարու համար Տնտես. Խորհրդը բաշխման ցուցակաց կողմէր տինդէս : Ա. յս

տուրքը իւր ընդհանուր տեսակովը Սնտուկին և լուծակց հաւասարակշռութեան նժարը պիտի բանէր և միւս հաստից սրահոգը քաղցնէր, բայց բաշխման ցուցակները սրատրատող Յանձնաժողովները՝ Թաղ. Խորհուրդներէն չգտան զըժբողբար այն օժանդակութիւնն, որու կարօտ էին գործն 'ի յանգ հանելու համար և սրաշտոնական քառակ ազգարարութիւններ տրձագանք չգտան, հետեւապէս Յանձնաժողովները՝ քանի մը բացառութեամբ՝ չկրցան խնդրուած ցուցակներն յաղարկել :

Ա. յս վիճակին մէջ էր արոց խնդիրն երբ երեսփոխանական ընտրութիւններն սկսան թաղերու մէջ : Ընտրական իրաւունքը սահմանադրուած էր երկու հիմանց վրայ խորթեալ է. նիւթական և բարոյական, և Սահմանադրութեան 65րդ յօդուածը քառարկութեան մասնակցերու իրաւունքն ոճոնց կ'ընծայէ, որոնք անձնական արժանիք ունին և տարին գտնէ 75 դրուշ ընդհանուր տուրք կը վճարեն : 'ի հարկէ ընտրութեանց օրինաւորութիւնը քննելու ժամանակ՝ նաև այս նիւթական սրայմանին սրահոգանութիւնը չէր կարելի անտես առնել՝ թէ օրինաց մէկ սրահոգութիւնն և թէ Կեղրանական Սնտուկին նիւթական շտէք սրահոգանելու համար : Ա. յս խորհրդածութեամբ էր որ Տնտես. Խորհուրդն անցեալ ապրիլ ամսոյ 16ին՝ Պատկառելի Ժողովոյ առաջարկեց որ ընտրութիւններ կատարող թաղերէն սրահոգութիւն տրոց բաշխման ցուցակները, սչ թէ անոր համար միայն որ ընտրողոց թուոյն օրինաւորութիւնն այդ ցուցակներուն վրայ կարելի էր ստուգել. այլ մանաւանդ այն զխումով որ սրահոգի միջոց մը անուղղակի խրթան մը կը դառնար սրահոգանուած ցուցակները իութայնելու համար : Ա. յս առաջարկութիւնն թէ և Պատկառելի Ժողովը ընդունեց, բայց գործողութիւնն ինչպէս յայտնի է, դանաղան զըժբողութեանց հանդիպելով՝ տարադիւն մնաց :

Քանի մը թաղեր միայն, որք են Պէշիկիալ Գասըժ փաշա, Պէշիկալի, Քուրու շէշմէ, Եննի քալու, Լյուպ Սուրբ Աստուածածին, և 'Նոր դիւղ, թէ և անաղան՝ բայց մինչև անցեալ սահմանադրական տարւոյ վերջ՝ հասուցին

որ ուրեմն սրահոգանուած ցուցակներն, որոնք 47 970 դրուշի արոց դուծար մը ցոյց կուտան, 1577 ազգայիններէ գանձելի :

Ուստի այս տարուամ վիճակին մէջ 76-77 տարւոյ համար Աղգ. արոց հաւարումն չկրցաւ արդիւնաւոր կերպով կատարուիլ, վասն զի բաշխման ցուցակներն գրեթէ սովորջապէս կը պահուին : Իսկ հաշուեցոյցին մէջ երեցած գումարն անձնական գործերով Պատրիարքական զխնդ ազգայիններէ գոյտնայ է, մեծ մասամբ 'ի հաշիւ իրենց հին սրատուոց, և այսպէս արոց արդիւնքէն մինչդեռ 1875-76 տարւոյ մէջ՝ 123, 975 դրուշ գանձուեր էր, անցեալ տարի 92,720 դրուշ գոյտնայ. ըսել է 31,225 դրուշ պահաւ :

Այսպէս ահաւասիկ երբ Կեղրանական Սնտուկն անցեալ տարի կը յաջողէր քանի մը հասցիքներէ, որոնք մեծ մասամբ հին սրահոգաներ են, 75,76 տարւոյ վրայ՝ 41629 դրուշ աւելի արդիւնք ստանալ, անդին՝ ժամանակին ձախող բերանոց սրատնտաւ՝ քանի մը միայն աղբիւրներէ 117,410 դրուշի գումար մը կը սրահոգանեալին համեմատութեամբ, սրահոգ մը, որ թէև ձեռք բերուած առաւելութեամբ կը չափաւորուէր, սակայն դարձեալ 75781 դրուշն աւելի հասցիք կը ջնջուէր :

Տնտես. Խորհուրդն և Ելնտանց Հողարարութիւնն այսպիսի դժուարութեանց հետ շարունակ մարտաւելով՝ մէկ կողմէ կը վճարէին նախորդ 75-76 տարիէն մնացորդ 133 հազար դրուշի սրատրքը, միւս կողմանէ՝ Վարչութեան ծախքերը անտեսելու համար կը ջանային դրամ հայթայթել և 'ի սրահոգանել հարկին՝ յանուն Կեղր. Սնտուկի նաև փոխառութիւններ կը կատարէին անտոկոս, այնպիսի ժամանակի մէջ՝ յորում վարիք ամէնուրեք վերցած էր. և այսպէս կաշխատէին որ դրամական տագնապը Վարչութեան անօրէնութեանց, որոնք փոխուկ ժամանակներու մէջ արագ գործողութիւն կը սրահոգանէին, որ և է կերպով արգել և խտրան չը լինի, և ընդ նմին ձախուց մասին սահմանուած խնայողութիւններէն օգուտ կը քաղէին :

Սնտուկին ձախուց աղբիւրներն ութ գըլխաւոր տեսակի կը վերածուին. և յանունէ կը

նշանակուին աստանօր իւրաբանչիւր ճիւղի համար անցեալ տարւոյ մէջ եղած ծախքերը, բաղդատմամբ 1875-76 տարւոյ ծախսւոյ հետ:

Ա. Պատրիարքական թոշակ. 1875-76 տարւոյ մէջ վճարուած գումարն է տարեկան 95000 զրբ, Նորին Սրբազնութեան վրայ ըլլալով կառքին վերաբերեալ բոլոր ծախքերն, ինչպէս նաև խոհանոցին քանի մ'ամսուան մասակարարութեան ծախքն, որ ի վերջէ բոլորովին դադրեր է նախորդ Արշալոյսեան որոշմամբ: Իսկ անցեալ տարի վճարուած գումարն է տարեկան 60000 զուրբ կառքի վերաբերեալ ծախքը վերագրուելով Կեդրոնական Սնտուկին:

Բ. Թոշակ սրաշտոնէութեան, 75-76 տարւոյ մէջ վճարեալ գումարն է տարեկան 248433 զուրբ, անցեալ 76-77 տարւոյ մէջ այս ծախքը 243065 զրբ իջած է, ըսել է Կեդրոնական Սնտուկը 5368 զրբ խնայողութիւն մ'ունեցած է նախընթաց տարւոյ վրայ:

Գ. Նորաստի ամսականը. զորս Կեդրոնական Սնտուկը կը վճարէ քանի մը կարօտ եկեղեցեաց քահանայից, դադարեալ ձերուներ Բարսեղ քէհեասիին. և **Ս.** Յանսրայ վանուոյ մէջ ստանջահանուած Պատրիարքարանի հիւրերուն համար Հիւանդանոցի Սնտուկին. մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 19700 զրբ վճարուեր է, անցեալ տարի 16109 զրբ միայն ծախք տեղի ունեցաւ. Հիւանդանոցի համար սահմանուած գումարը զեղջուելուն սրտածառաւ. ըսել է 3591 զրբ սրահաս նախընթաց տարւոյ վրայ:

Դ. Նորաստ Հիւանդանոցի. Կեդր. Սընտուկը Հիւանդանոցի մատակարարութեան գումար մը կը վճարէ ի նորաստ ծախսւոյ նոյն հաստատութեան, մասնաւորապէս նշանուածութեան և անցողքատան հասոյթներէն, 75-76 տարւոյ մէջ վճարուած նորաստից գումարն է 85004, իսկ անցեալ տարի 55665 զուրբ վճարուեր է նոյն կրկին հաստութից արտադրած գումարին քանակութեան չափովը. ըսել է 29339 զուրբ սրահաս:

Ե. Գիւանդանոցի ծախք, կը կազմուի 5 ճիւղերէ, որք են.

1° Գրութեանց սլխայք, մինչդեռ 75-76

տարւոյ մէջ այս ճիւղին համար 6328 զրբ ծախք տեղի ունեցած էր, անցեալ տարի 5948 զրբ զեղջուած է այդ ծախքը, 380 զրբ խոնայողութեամբ:

2° Թղթատար և հեռագիր, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 13196 զուրբ վճարուած էր ծախք եղած է, անցեալ տարի այս ծախսւոյ գումարն իջած է 11078 զուրբ, ըսել է 2118 զրբ սրահաս:

3° Տարագրութիւն սրաշտոնական գրուածոց, մինչդեռ 187-76 տարւոյ մէջ 27909 զրբ հասած է այս ճիւղի ծախսւոյ գումարն, անցեալ տարի 17506 զրբ իջած է, ըսել է 10403 զրբ սրահաս:

4° Լրագրաց բաժանորդագրութիւնը, 75-76 տարւոյ մէջ վճարուած գումարն է 3619 զրբ, իսկ անցեալ տարի 2270 զրբ. ըսել է 1349 զուրբ սրահաս:

5° Փոխադրութիւն տուճարաց ի ժողովատեղիս, 1875-76 տարւոյ մէջ վճարուած գումարն է 1310 զրբ, իսկ այս տարի 1596 զրբ. ըսել է 286 զուրբ աւելի:

Եւ այսպէս գիւանդանոցի ծախքը որ 75-76 տարւոյ մէջ 52363 զրբ վճարուած էր կը կազմուի, անցեալ տարի 38399 զրբ կ'իջնէր, և 13964 զրբ խնայողութիւն մը կը կատարուէր:

Ձ. Յարաբերութեան ծախք. կը կազմուի չորս ճիւղերէ.

1° Պաշտօնական երթևեկը Ս. Պատրիարք հօր.

2° Տօնական սրարգև Բ. Գրան.

3° Թոշակ սենեկաւորանին Բ. Գրան.

4° Երթևեկը բարտարանայ.

Ս. յս չորս ճիւղի ծախսւոյ համար մինչդեռ Ս. Գր. Ժողովն անցեալ 1876 տարւոյ Փետրվարի նիստին մէջ՝ 300 Օսմ. ոսկւոյ գումար մը քուէարկեր էր, անցել տարի յորում՝ սրաշտոնական յարաբերութիւններն այնքան ընդարձակ և բաղմնալան ընթացք մտներ էին, 26960 զրբ ծախք տեղի կ'ունենար միայն, և նախորդ 75-76 տարւոյ վրայ՝ 1749 զրբ զոյցն վերադրու-

թեամբ կը մատակարարուէր Արշալոյսեան այս մեծ սլխայքը, վերադրութիւն մը, որ ոչ միայն Ս. Գր. Ժողովն սահմանած գումարէն, այլ նոյն խի 75-76 տարւոյ ծախսւոյ գումարէն նուազ էր, բնդ իրեարս համեմատելով նոյն կրկին տարիներու յարաբերական սրարգաններն և ծախսւոյ գումարներուն տարբերութիւնը.

Է. Ընդհանուր ծախք. կը կազմուի 8 ճիւղերէ.

1° Կարասիրէ նորոգութիւն սրատրխարքանի, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 12100 զրբ գումար մը ծախք եղած էր, անցեալ տարի 936 զրբ եղած է այս ծախքը, ըսել է 11164 զրբ սրահաս:

2° Կարասիրէ ուղրմութիւն և ուղեղնի ծախք, 75-76 տարւոյ այս ճիւղի ծախսւոյ գումարն եղած է 2119 զրբ, իսկ անցեալ տարի 1519 զրբ միայն վճարուած է. ըսել է 600 զրբ սրահաս:

3° Հանդերձողին բարտարանայ. մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ այս ծախսւոյ ճիւղին համար 8665 զրբ գումար մը վճարուած է, անցեալ տարի 4041 զրբ զոյցուած է այս ծախքը, ըսել է 4624 զրբ սրահաս:

4° Վառելեաց և սուրճի ծախք, 1875-76 տարւոյ մէջ Պատրիարքարանի խոհանոցին վերահարուն ստթիւն այս ծախքը Կեդր. Սնտուկին վերագրուեր. և նոյն տարւոյ հնգամսեայ միջոցին մէջ 7237 զրբ ծախք տեղի ունեցեր է, մինչդեռ անցեալ տարի այս ծախսւոյ տարեկան գումարն եղած է 10060 զրբ, որ բաղդատուական հաշուով շատ նուազ է նախընթաց տարիէն:

5° Նշանուածութեան ծախք. որ տեղի կ'ունենայ, Պատրիարքարանի կողմէ տրուած արծաթի և ոսկեղծ խաչերու, տուփի և հարսանեկան ազրագիր կոնդակներու սրատրատութեան համար, մինչդեռ 1875-76 տարւոյ մէջ 10094 զրբ եղեր է, անցեալ տարի 8387 զրբ ծախք տեղի ունեցած է. ըսել է 1707 զրբ սրահաս, նշանուածութեանց նուազման սրտածառաւ նիւթերու նուազ սրահասով տեղի ունենալուն համար:

6° Զանազան ծախք մանուք, 1875-76 տարւոյ մէջ 8394 զրբ զուրբ գումար մը վճարուած է այս ճիւղի ծախսւոյ համար, մինչդեռ անցեալ տարի 6275 զրբ իջած է. ըսել է 2119 զուրբ սրահաս:

7° Տօնախք փոխառութեանց. նախորդ մատակարարութեան օրով կատարուած փոխառութեան համար 1120 զրբ ստիպ վճարուած է անցեալ տարի:

8° Կառքի ծախք. որ 1875-76 տարւոյ մէջ Սրբազան Պատրիարք Հօր կը վերաբերէր, անցեալ տարի Կեդր. սնտուկին հաշույն վերագրուելով՝ ինձամսեայ միջոցի մէջ 16,316 զրբ ծախք եղած է:

Եւ այսպէս անցեալ տարի ընդհանուր ծախսւոյ ճիւղին բաժանդակ գումարն եղած է 48,656 զրբ, մինչդեռ 75-76 տարւոյ մէջ 48609 զրբ վճարուած է, ըսել է նոյն քանակութեամբ, կառքի ծախքն ալ ի նորոգ յաւելցած ըլլալով հանդերձ:

Ը. Տասնորդական վարձք, որ կը վճարուի հաւարքներու արոց հաւարածոց արդիւնքէն, 75-76 տարւոյ մէջ 5995 զրբ վճարուեր է Սնտուկէն, իսկ անցեալ տարի 4883 զրբ, որ մեծ մասամբ 75-76 տարւոյ մէջ եղած հաւարքութեան հաշուէն մնացորդ գումար մ'է, և հաշուակցութիւնն անցեալ տարի կատարուած:

Թ. Սրտարոց կարգի ծախք. 75-76 տարւոյ մէջ.

1° Հայտատանի աշխարհացոյց տախտակաց շինութեան համար 5600 զրբ.

2° Կալուածական արձանագրութեանց համար 3890 զրբ.

3° Զնտանի բանտարիկեաց ուղրմութեան համար 2374 զրբ, ընդամենը 11,864 զրբ ծախք մը տեղի ունեցեր է. իսկ անցեալ տարի միայն յանուն Զնտանի բանտարիկեաց գանձուած 1268 զրբ գումարը բաշխուած է, ըսել է 10596 զրբ սրահաս եղած է այս ծախսւոյ ճիւղը:

Եւ այսպէս 76-77 տարւոյ մէջ Կեդր. Սընտուկին բաժանդակ ծախսւոյ գումարն կը ըլլար 495005 զրբ, հաշուելով ի միասին Հիւանդանոցի

և զանազանոց տրուած նորաստի անասնոց գուժարն . մինչդեռ 75-76 տարւոյ Սնտուկին ծախքն եղած էր 592,182 դրուչ, որով ընդհանրապէս հարկեր հազար դրուչի մաս խնայողութիւն մը կը կատարուէր :

Կեդր. սնտուկն անցեալ տարի գանձած է 452,728 դրուչ, իսկ իւր տարեկան ծախքը 495005 դրուչի կը հասնի, ըսել կըլլայ որ այս տարուան **Կեդր.** Սնտուկին պարտքը սխալ ըլլար միայն 42,277 դրուչ, եթէ չարտատուորէր նախորդ մաստարարութեանն մնացորդ պարտքը գրեթէ ամբողջապէս հատուցանել հաւաքածոց հասոյթին :

Այսպէս ուրեմն Կեդր. սնտուկը 75-76 տարիէն մեծագուժար պարտք մը ժառանգել է, և նոյն տաւոց վրայ հասոյթի մեծ գումարէ մը զրկուել է ետե՛ կը թողու միայն 182,682 դրուչ պարտք մը, որ չսխալի դոյանար եթէ հասոյթից այդ նուազումը տեղի չունենար, կամ եթէ տրոյ բաշխման ցուցակները պատրաստուելով՝ կանանաւոր հաւարում մը կատարուէր . և կամ գոնէ 76 — 77 տարւոյ հասոյթներն ամբողջապէս գանձուէին : Ինչ որ ալ լինի, **Տնտես.** **Խորհուրդը** և **Ելեւոսից Հոգարարածութիւնն** հաշիւ ի ձեռին զխուսել կուտան **Պատկասելի Ժողովոյ**՝ որ 76 — 77 ի պէս ձախողութեամբ լի տարւոյ մը մէջ կարելի չէր ուրիշ վիճակ մը ունենալ և կը կարծեն որ խրեց ջանադրութիւններն ծառայեցին զէթ այդ ճգնաժամին շարիքը մեղմելու, և **Վարչութեան** պիտոյքներն առանց բարձի թողի մնալու կրցան մատակարարուիլ .

Կը մնայ ոյժով գիտնուլ թէ ինչ միջոց կոյ մանաւորապէս այդ պարտքը սրբելու համար :

Ա. Կեդր. Սնտուկը նախորդ տարիներու մագաթոյցի և քանչելերի յետնեալ տարբերէն 184892 դրուչի պահանջ մ'ունի, որու վրայ պէտք է յաւելուլ նաեւ 76 — 77 տարիէն մնացորդ 68932 դրուչի պահանջից գումարն ալ, ընդ ա՛ մեկն 253824 դրուչ : **Այս** պահանջներն ամէն տարի մաս առ մաս կը գանձուին, և ազրիւր մը կը կաշկեն այդ մնացորդ պարտոց զէմ :

Բ. Բոց տասի՝ Սնտուկն ունի նաեւ 615446 դրուչի գանադան հին պահանջներ, և թէկոյտ այդ գումարէն մեծ մաս մը ջնջելի է, սակայն կոյ մաս մ'ալ, յորմէ գանադան ժամանակներ՝ ինչպէս նաեւ անցեալ տարի՝ փոքր ի շատէ մէկ մէկ գումար կը գանձուի միշտ . և անգուլ հետամուտիւն մ'ամուլ չմնալով կրնոյ անտի գումար մ'օգտիլ, որու քանակութիւնը չէ կարելի ճշդիւ ի հաշիւ արկանել, այլ ջանադրութեան աստիճանէն կախում ունի : **Այս** ալ կրնոյ ազրիւր մ'ըլլալ՝ որպէսզի բարձման նորաստեղծ համար :

Գ. Տրոյ հաւարումն որքան ալ ներկոյ տարւոյ մէջ նոր գրութեամբ կատարուիլ սխալ, սակայն 75 և 25 դրուչի տրոյ հաշուէն՝ ըստ տուժարոց ազգայինը մեծագուժար պարտք ունին դեռ՝ նախընթաց տարիներէ մնացորդ, որոնք չեն ջնջուիր և գանձուելի են միշտ և տարուէ տարի կը հաւարուին մաս առ մաս, և ահաւասիկ ուրիշ ազրիւր մ'ալ **Սնտուկին** մնացորդ պարտոց զէմ :

Արժան է աստ զխուսել թէ պէտք է **Կեդր.** սնտուկին վիճակը ծոյտող՝ հին պահանջմանց և պարտոց հաշիւները՝ մանրակրկիտ քննութեան մը բովէն անցնին, և ինչ որ իրական պահանջ մ'է կամ պարտք, զտուելով երևան ելնէ և նըշանակուի տուժարոց մէջ :

Տնտեսական Խորհուրդն այս բացատրութիւնները բաւական կը դատի հաշուեցոյցի մասին և կանցնի ներկոյ 77-78 տարւոյ հաշուէլին նկատմամբ քանի մը խօսք ընելու, որու վրայ արդէն պայծառ լուսարանութիւն մը կուտայ անցեալին հաշուեցոյցը :

Տնտեսական Խորհուրդն անցեալ տարւոյ փորձն իւր աչաց առջև ունենալով՝ իրաւունք ունի կարծելու որ ժամանակիս ձախող պարագաները պիտի տեւեն տակաւին, և թերես սատականալով ներկոյ տարւոյ մէջ, **Սնտուկին** հասոյթներն՝ այնեալին համեմատական հաշուով աւելի կարճեն, հետեալէս անպատեհ գատած է հասոյթներն առաստիւն ենթադրելով՝ **Սնտուկին** վիճակը կեղծել :

Այս անստեղծամբ քանի մը զխաւոր հա՛

այթներ նոյն խոյ անցեալ տարւոյ մէջ գոյոցեալ արդեանց քանակութեանն նուազ չափով ենթադրած և ի հաշիւ դրած է, միայն քանի մը անագրակի տարբեր, որոց քանակութիւնը սահմանեալ է, որոշեալ գումարին քանակութեան մէջ պահելով :

Ինչպէս պատկասելի **Ժողովը** հաշուէլին մէջ պիտի տեսնէ .

Ա. Սուգաթոց և քանչելերի տարբերք իրենց տարեկան յատկացեալ գումարին չափով անցուցած է, սակայն տարեկան 94930 դրուչ և երկրորդը 24890 դրուչ նշանակելով . պատճառ, վասն զի անպատեհ թուած է իրեն գուտասահան և թաղոյնն սնտուկներուն վրայ որոշեալ չափով սահմանեալ տարբեր՝ հաշուէլին մէջ զեղջմամբ անցնել, որոնք թէև միեկոյն տարւոյ մէջ ամբողջապէս չեն մոններ **Սնտուկը**, սակայն յետնեալ մասը յաջորդ տարիներու մէջ կը գանձուի, ինչպէս կապուցուցանէ անցեալ տարւոյ հաշիւը :

Բ. Անցադրատուն հասոյթն անցեալ տարւոյ մէջ 25,644 դրուչ արդիւնք բերելուն՝ 25000 դրուչ նշանակուած է հաշուէլին մէջ :

Գ. Վագֆի հասոյթն անցեալ տարւոյ մէջ 77,590 դրուչի գումար մը գոյանալուն՝ այս տարի զեղջմամբ 60000 դրուչ նշանակուած է :

Դ. Նշանուտութեան հասոյթն որ անցեալ տարի 69,590 դրուչ եղած էր, 50000 դրուչ նշանակուած է այս տարի :

Ե. Նոյնպէս Պատկադրութեան հրամանի հասոյթն 20,454 դրուչն 15000 դրուչի զեղջուած է .

Զ. Գիւանական հասոյթն 5076 դրուչն 5000 դրուչի զեղջուած և սցնոյն նշանակուած է հաշուէլին մէջ :

Է. Գատական վճատորի հասոյթը յորմէ անցեալ տարի 1415 դրուչ գոյացել էր . այս տարի 1500 դրուչ նշանակուած է .

Ը. Կանոնայ և վստահանանց հասոյթն անցեալ տարի 55 դրուչ արդիւնք տեսել է և այս քարի այս ազրիւրէն գանձելի գումար մը նշա՛

նակուած է հաշուէլին մէջ :

Արդարեւ ծննդեան հասոյթը արդիւնաւոր գործելու և միանգամայն հանրական կարեւոր պէտք մը լեցնելու նորատարու՝ որոշուած է արդէն հաւարելի հասոյթից տեղ՝ փոխանակ պարզ ընկալադրի՝ **Պատրիարքարանի** կողմէ պատրաստուած տպագիր և միաձեւ ծննդեան վրայագրեր տալ, յանուն նորոձին մանկանց, և **Տնտեսական Խորհուրդն** արդէն այս մասին հրահանգ ընդունելով՝ գործադրութեան միջոցներն տնօրինելու վրայ է, որով յուսով է որ բուսական գումար մ'առանայ **Ազգ. Սնտուկը**, բոց գործադրութիւն չդրած տնօրինութեան մը վրայ՝ պատշաճ չէ գատուած հասոյթ ենթադրել, և առ ոյժով գանց ըլլալով սրէէ քանակութեամբ գումար մը նշանակել, փորձառութեան թաղուած է անոր քանակութեան չափը ճշտել :

Թ. Կանոնադատարը նախորդ տարւոյ մէջ 2728 դրուչ գոյացել է, այս տարուան համար 2500 դրուչ նշանակուած է .

Ժ. Գրոշմութիւն արդիւնքն անցեալ տարւոյ գումարի քանակութեան չափովը՝ 700 դրուչ նշանակուած է :

ԺԱ. Ազգ. Ժողովոյ տանադրութեան տնօրիններուն տպագրութիւնը վերադին **Կեդր.** սնտուկի հաշուին կատարել հարկ դատուած լինելուն՝ նախորդ տարուան վրայ՝ համեմատական հաշուով 3000 դրուչ արդիւնք նշանակուած է .

ԺԲ. Արտարոց կարգի հասոյթից համար որեւէ գումար չէ սահմանուած, կարելի չըլլալով այս մասին ենթադրութիւն մ'ընել ինչպէս նաեւ **Զնտանի թաղախի հասոյթից համար** :

Եւ այսպէս հաշուելով Կեդր. Սնտուկի մէն մի հասոյթ, ընդհանուր գումարն եղած է 282,430 դրուչ, որ անցած է հաշուէլին մէջ, իրոց ստեալ **Ազգ. Տարբեր** : Իսկ ծախուց գալով հաշուէլին մէջ նշանակուած են **Կեդր. Սնտուկին** արդիւնք սահմանեալ ծախքերն անցեալին համեմատական հաշուով ու պատշաճ պատուած քանի մը փոխադրութիւններով : Իսկ ի նորայ միայն **Առաւմական** և **Վանսից** խորհրդը՛

դոյ համար մէկ մէկ դուանար սահմանուած են :

Պատկառելի Ժողովոյց հրահանգին համաձայն. Տնտես. Խորհուրդը Վարչութեան այս կրկին ճիւղերէն յատկապէս տեղեկութիւն խնդրած էր իրենց պիտոյից և կարօտութեան նկատմամբ, որոնք Տնտես. Խորհրդոյ պատասխանելով տեղեկագրած էին ինչ պիտոյք որ իրենց պաշտանան ճիւղին մէջ դպօլի կըրած էր, և ինչ դուանար որ հարկուար կը թուէր այդ պէտքն հոգալու համար : Առաւմտական Խորհուրդը՝ տարեկան 120000 դրուշի դուանարի մը կարօտութիւն ցոյց կուտար, սակայն 'ի յուշ անելով **Կեդր. Սնտուկին** արդի անձուկ վիճակը, կը չստատարէր ինքնին այդ դուանարը, և ամիսը 5550, այն է տարին 65000 դրուշ կը խնդրէր : Այս դուանարէն առաջին՝ ամիսը 3500 դրուշ յատկացունելով՝ Ա. կողմից մը կը ցանկար հիմնել, չորս անգամէ բազմացուլ և յատուկ դիւանով, Ա. կողմից, անդամոյ 20000 դրուշ և դիւանին 1500 դրուշ ամսական թուշակ նշանակելով. Երկրորդ՝ վարժարանայ մասին խր ըրած անօրէնութեանց գործադրութիւնը ազգային հսկողութեան մը ներքե առնելու համար՝ ընդհանուր տեսչի մը պէտք ցոյց կուտար, և 1500 դրուշ ամսական թուշակ կը նշանակէր, երրորդ՝ Առաւմտական Խորհրդոյ զանազան մանր մանր ծախուց համար ամիսը 500 դրուշ պէտք կը նշանակէր : Իսկ **Վանորէից Խորհուրդը**՝ թէև նորակալով և ընտանակս դեռ անտեղեկ խր բովանդակ պիտոյից, սակայն խր նախարդին փորձառութեամբը Վանորէից ընդհանուր տեսուչ մը սահմանելու պէտք ցոյց կուտար, որոյ պաշտօնը պիտի վին վանքերն այցելել, Վանորէից բարեկարգութեան համար պատրաստուած հրահանգայ գործադրութեան հսկել, անոնց կոչութեան նկատմամբ վիճակագրական տեղեկութիւններ պատրաստել, և այս նպատակին և որիչ մանր մանր ծախուց սահմանելու համար՝ տարեկան 18000 դրուշի դուանար մը կը խնդրէր :

Առաւմտական Խորհրդոյ առաջարկած պիտոյից առաջինն, այն է Ա. կողմից մը կողմից մասնակներ, թէև նկատուած արժանի, սակայն արդի արտադրոյից մէջ **Կեդր. Սնտուկին**

կարողութեան վեր ըլլալով՝ վարժարանու Ա. կողմից մը պահել. Տնտես. Խորհուրդն այս մասին Պատկառելի Ժողովոյց կարծիքն և որոշումը խնդրելէ ետև՝ հաշուեկշիւն մէջ որեւէ դուանար մը չկրցուտահմանել, իսկ վարժարանայ տեսչին համար խնդրուած տարեկան թուշակն 18000 դրուշ նշանակելու հաշուեկշիւն մէջ. 'ի բաց թողլով միանգամայն մանր մանր պիտոյից համար խնդրուած դուանարը, որոյ համար յատուկ դուանար աւելորդ էր նշանակել հաշուեկշիւն մէջ. վան դի սահմանելու ընդհանուր ծախուց ազգային **Կեդր. Սնտուկը** կրնայ մատարարութեւ այդ պիտոյքը : Իսկ **Վանորէից Խորհրդոյ** առաջարկութիւնը՝ տեսչի մասին՝ ընդունելով, տարեկան 12000 դրուշի դուանար մը նշանակելու հաշուեկշիւն մէջ, ինչպէս Պատկառելի Ժողովոյց յանձնարարելոյ, աւելորդ դատելով նոյնպէս մանր մանր ծախուց համար դուանար մ'իւս սահմանել չորս **Կեդր. Սնտուկը** 'ի հարկին կրնձուէր :

Այս տարուան Կեդր. Սնտուկի ծախքերն են .

Ա. Արբաղան Պատրիարք **Հօր** ամսականը նախարգ տարուց որոշուլ քանակութեան համաձայն՝ ամսական 5000 դրուշն տարեկան 60000 դրուշ նշանակուած է հաշուեկշիւն մէջ :

Բ. Պաշտօնէութեան վճարուլ թուշակն էր նախարգ տարուց մէջ՝ 243,065 դրուշ, այս դուանարէն ըստ վերջին կարգադրութեան 6000 դրուշ զեզուելով՝ պաշտօնէութեան վճարուած արդի թուշակայ տարեկան դուանարն կըրած է 237,000 դրուշ՝ ամսական 19,750 դրուշն հաշուելով, սակայն պատշաճ համարուելով՝ հաւանական նոր հարկի՝ մ'առջև անպատրաստ չգտնուելու համար զէթ 3000 դրուշի տարեկան դուանար մը վերապահել **Վարչութեան**, յանուն պաշտօնէութեան վտանակ 237,000 դրուշի 240,000 դրուշ նշանակուած է հաշուեկշիւն մէջ, աւելորդ 3000 դրուշն իրրե պահեստի դուանար դնելով՝ **Վարչութեան** արանագրութեան ներքե :

Գ. Արտասի ծախուց համար նշանակուած է հաշուեկշիւն մէջ 15000 դրուշ յարմէ վճարելի է : Ըստ առաջնայն անխախտ նախկին ձեւուին բարութիւնեամբ 500 դրուշի հանդստի թուշակն

կը, 277 Պէտլիքի և Ս.հեղու. պարկոյի քաշուտայից 250 դրուշի թուշակը, և 377 Ելտիքալի Սարր Զոհարոյ վանուց յատկացուլ 500 դրուշ ամսականը :

Գ. Հիւանդանոցի Սնտուկին վճարելի նրարատի դուանարը նշանատութեան և անցորտան հաստից համար կենթադրուլ քանակութեան չափով 46000 դրուշ նշանակուած է .

Ե. Վիւանական ծախքն՝ որ 38,399 դրուշ կըրած է նախարգ տարին, այս տարուան համար 45,770 դրուշ կենթարկուած է, վան դի **Աղղ. Ժողովոյ** տակնագրութեանց տարագրութիւնը ըստ առաջնայն Պատրիարքարանի կողմէ կատարել, և տակնագրութիւններն կրկնօրինակայ ցրուել հարկ ըլլալով՝ տարագրութեան ջնջուած ծախքը նորոգուած և դիւանական ծախուց լծիւղին մէջ տարագրութեան համար 25000 դրուշ նշանակուած է .

Զ. Զարարելութեան ծախուց համար վրձարուած է անցուլ տարի 26960 դրուշ. իսկ այս տարի 27600 դրուշ կենթարկուած է դոյնն ինչ վերագրութեամբ :

Է. Ընդհանուր ծախուց դուանարն՝ որ անցուլ տարի 48,656 դրուշ կըրած էր, ներկայ տարուց հաշուեկշիւն մէջ 48000 դրուշ կենթարկուած է քանի մը մանր փոխախախտութեամբ :

Ը. Զնտանի բանտարկելոց համար ինչպէս հասցի, նոյնպէս ալ ծախք նշանակուած է :

Թ. Առաւմտական Խորհրդոյ համար տարեկան 18000, իսկ **Վանորէից Խորհրդոյ** համար 12000 դրուշ նշանակուած է, ըստ յանձնարարութեան Ժողովոյց :

Ժ. Կեդրական ընդհանուր տարուց տասնորդը նոյն հասցիին կենթադրուլ դուանարին քանակութեան համեմատական հաշուով 22,944 դրուշ նշանակուած է, մինչդեռ անցուլ տարի 4883 դրուշ միայն վճարուած է :

Եւ այսպէս հաշուելով **Կեդր. սնտուկին** ներկայ տարուց մէջ անենուլիք ծախքն՝ 535314 դրուշ նշանակուած է կից բովանդակ դուանարը, 282,430 դրուշի միայն զէթ. որու տարբերութիւնն կրնէ 252,884 դրուշ որու զէթ ցոյց տրուած է **Կեդր. ընդհանուր** տարրը :

Կեդր. Սնտուկին թէ միայն և թէ կից այս կենթադրական դուանարները պէտք է բովանդակ թղթագրուածը հարկը դրուշի հաշուով, ինչպէս որ անցուլ յանձնար ամուց սկիզբէն 'ի վեր **Պատրիարքարանը** նոյն գնով սկսած է **Կեդր. Սնտուկին** հասցիները գանձել, նկատուելով որ թրղթագրութեան օրինուար զինք հարկը դրուշ է, և նոյն արմէրով կրնդունին **Տէրութեան** ամեն կարգի պաշտօնատանց ճիւղերը :

Արդ՝ ինչպէս որ **Պատկառելի Ժողովոյ** այս ամեն բացատրութիւններէն լիովին կը տեղեկանայ, Տնտես. Խորհուրդն և **Կենտրոն Զոգարարութիւնն** միշտ կենթադրելով որ հաստից նուազումը տակուին ընդ կրկար պիտի տեւ, իրենց սովորական քանակութեան շատ նուազ կենթադրած, և այնպէս անցուցած են հաշուեկշիւն մէջ :

Եթէ այս վիճակը ժամանակին փոխախտութիւններն ի լու անգր յեզուշըն, ներկայ տարուց մէջ կ'սկսին անշուշտ հասցիներն իրենց նախկին վիճակին վերագրուած, և գրամական ճիւղնամալէն հետեւ կրկնական գծուարութիւններն բանտարով այս վիճակը բարոյքել : Սակայն ինչ որ ժամանակը կրնայ ընել ժամանակին թողլով, պէտք է նուա ամեն ջանք 'ի գործ դրնել **Աղղ. տարուց** հաւարումն ընդարձակելու, որ **Կեդր. Սնտուկին** հաստից զլիուար ազգային է : Ժամանակ կըրած է որ **Աղղ. տարրին** տարին մինչև 170 հազար դրուշ գանձուած է, հին դրուշութեամբ հաւարուելու արցմանու, և դիւրին է գուշակել թէ այս հասցին որքան կրնայ առատանուլ, երբ հաւարումն օրինուար գրութեամբ, կանոնաւորուլ և ընդհանուր կերպով կատարուի, և ամեն ազգային անհատ՝ չափահաս ու վատասակի տէր՝ ըստ Սահմանագրութեան մասնակցի նիւթապիս ազգին ծախուց և մանուանդերը հաւարման մասին հարկ կըրած բարոյական ամեն միջոցներն 'ի գործ դրալին :

Տրոյ բաշխման և հաւարման խնդիրները լուծած է **Աղղ. Ժողովը** խր դերագոյն հեղինակութեամբ և մնացած է միայն գործադրութիւնը, որ թէև 'ի սկզբան գծուարութիւններով վրտակայն անգրդուելի յարատեւութեամբ կըր մի-

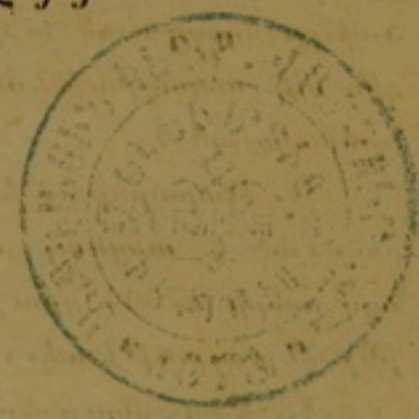
անդամ կարելի լինի սխալ. արդիւնքն անժրխանելի է : Արդէն արոյ բաշխան պատրաստի ցուցակոյ համաձայն հաւարումն սկսած է, հաւարչութիւնը զիրեւա և կանոնադրելու համար երեք շրջանակ օրոշուելով և իւրարանջիւր շըրջանակի համար մէկ մէկ երաշխաւորեալ հաւարիչ սահմանուելով, որանք ձեան 'ի գործ արկած են :

Կեդրոնական Կնտուկին վիճակն առաջին հայեցումով որբան դժուարին երեի. սակայն սկսար է զխաւել որ մեր Ազգ. Վարչութեան սահմանադրական կողմակերպութեան մէջ, որ բարոյական անհամեմատ առաւելութեանց հետ յարակից ծախքեր ալ ունի, Կեդր. Արնատեկին բովանդակ ելքը տարեկան հազիւ 500000 գրուշի գումար մը կը կազմէ, որով Պատրիարքարանն ազգային հանրական գործոց վերաբեր-

եալ խել մը ծախքեր հոգայէ ետե՛ր տակաին նպաստ մ'ալ կը մտաուցանէ ազգային Հիւանդանոցին : Այսպիսի գումար մը կը գորեն հոյթայթեւ Կեդր. սնտուկի հասոյթներն և մանաւանդ Կեդր. սարքը, միայն թէ գործնական և լուրջ միջոցներ և յարասեւթիւն ջանից հարկաւոր են :

31 Մայիս 1877 Մեակը յարգանք
'ի Պատնայ Տնտեսական Խորհրդոյ

Ստեփանոսյի Կանկոսյիս
Պ. ԵՐԼՏԸԶԵԱՆ Ե. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
'ի Պատրիարքարանի Հոյոց
Կ. Պոլիս

▶▶▶▶▶ ԵՅՔ 4444 ▶▶▶▶▶

3
76
30

ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Խորէն	Եղիակ	•	Մխիթարեան	Ա. ԱՏՆԱԳՅՏ
2. Յակոբ	Վարդ	•	Փախաղեան	Ա. ԱՏՆԱԳՅՏ
3. Գէորգ	Ա. Գ. Ք.	•	Արծրունի	Բ. ԱՏՆԱԳՅՏ
4. Խաչատուր	»	»	Տ. Գարրիելեան	Բ. ԱՏՆԱԳՅՏ
5. Գարրիել	»	»	Չիչիքեան	
6. Յովհաննէս	»	»	Մկրեան	
7. Արխատակէս	»	»	Քարակեօճրիկի	
8. Պետրոս	»	»	Փախաղեան	
9. Իգնատիոս	»	»	Մանափեան	
10. Գրիգոր	»	»	Սէթեան	
11. Աթանաս	քհնյ	•	Ս. Խաչ յիւսկ	
12. Մեսրոպ	»	»	Երկյեան	
13. Միքայէլ	»	»	Պալատու	
14. Զարարիա	»	»	Բերայի	

1. Գրքի անունը	2. Գրողի անունը	3. Գրքի տեսակը	4. Գրքի թիվը
5. Գրքի թվականը	6. Գրքի վերջին թիվը	7. Գրքի անունը	8. Գրողի անունը
9. Գրքի տեսակը	10. Գրքի թիվը	11. Գրքի անունը	12. Գրողի անունը
13. Գրքի թվականը	14. Գրքի վերջին թիվը	15. Գրքի անունը	16. Գրողի անունը
17. Գրքի տեսակը	18. Գրքի թիվը	19. Գրքի անունը	20. Գրողի անունը
21. Գրքի թվականը	22. Գրքի վերջին թիվը	23. Գրքի անունը	24. Գրողի անունը
25. Գրքի տեսակը	26. Գրքի թիվը	27. Գրքի անունը	28. Գրողի անունը
29. Գրքի թվականը	30. Գրքի վերջին թիվը	31. Գրքի անունը	32. Գրողի անունը
33. Գրքի տեսակը	34. Գրքի թիվը	35. Գրքի անունը	36. Գրողի անունը
37. Գրքի թվականը	38. Գրքի վերջին թիվը	39. Գրքի անունը	40. Գրողի անունը
41. Գրքի տեսակը	42. Գրքի թիվը	43. Գրքի անունը	44. Գրողի անունը
45. Գրքի թվականը	46. Գրքի վերջին թիվը	47. Գրքի անունը	48. Գրողի անունը
49. Գրքի տեսակը	50. Գրքի թիվը	51. Գրքի անունը	52. Գրողի անունը
53. Գրքի թվականը	54. Գրքի վերջին թիվը	55. Գրքի անունը	56. Գրողի անունը
57. Գրքի տեսակը	58. Գրքի թիվը	59. Գրքի անունը	60. Գրողի անունը
61. Գրքի թվականը	62. Գրքի վերջին թիվը	63. Գրքի անունը	64. Գրողի անունը
65. Գրքի տեսակը	66. Գրքի թիվը	67. Գրքի անունը	68. Գրողի անունը
69. Գրքի թվականը	70. Գրքի վերջին թիվը	71. Գրքի անունը	72. Գրողի անունը
73. Գրքի տեսակը	74. Գրքի թիվը	75. Գրքի անունը	76. Գրողի անունը
77. Գրքի թվականը	78. Գրքի վերջին թիվը	79. Գրքի անունը	80. Գրողի անունը
81. Գրքի տեսակը	82. Գրքի թիվը	83. Գրքի անունը	84. Գրողի անունը
85. Գրքի թվականը	86. Գրքի վերջին թիվը	87. Գրքի անունը	88. Գրողի անունը
89. Գրքի տեսակը	90. Գրքի թիվը	91. Գրքի անունը	92. Գրողի անունը
93. Գրքի թվականը	94. Գրքի վերջին թիվը	95. Գրքի անունը	96. Գրողի անունը
97. Գրքի տեսակը	98. Գրքի թիվը	99. Գրքի անունը	100. Գրողի անունը

ՄԵՓՈԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԵՏՈՒԿԻՆ

ՍԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ՄԱՌՈՒՅ ՅԱՏԿԱՅԵՍԷՍԷ

Կը ծախուի ի Դիւանատան Պատրիարքարանի . և Ղալաթիոյ Ս
Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բանկալը և Հայ դրամաճառաց քով: